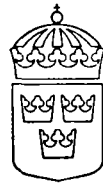

Regeringens proposition

1987/88:155

om skydd för företagshemligheter

Prop.
1987/88:155

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 24 mars 1988.

På regeringens vägnar

Kjell-Olof Feldt

Anna-Greta Leijon

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om skydd för företagshemligheter, som ersätter lagen (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Den nya lagen innehåller bestämmelser om straff för den som olovligen breder sig tillgång till en företagshemlighet eller som på annat sätt tar olovlig befattning med en företagshemlighet. Andra angrepp på företagshemligheter grundar skadeståndsskyldighet. Detta gäller både för den som missbrukar en företagshemlighet som har anförtrotts honom i en affärsförbindelse och för en anställd som missbrukar en företagshemlighet som han har fått del av i sin anställning. Skadeståndsskyldighet drabbar också den som utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som har fått spridning genom ett skadeståndsgrundande förfarande av detta slag.

Den nya lagen innehåller en särskild regel om skadeståndets bestämmande. Enligt denna regel skall skadeståndet bestämmas med hänsyn även till omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

Vidare införs en möjlighet att vid vite förbjuda den som har angripit en företagshemlighet att fortsätta detta angrepp.

Den nya regleringen föreslås träda i kraft den 1 januari 1989.

Lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 8), lagrådets yttrande (s. 56) och föredragande statsrådets ställningstaganden till lagrådets synpunkter (s. 63). Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslagen måste därför läsa alla tre delarna.

1 Förslag till

Lag om skydd för företagshemligheter

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Med företagshemlighet avses i denna lag sådan information om affärs- eller driftsförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom.

Med information förstås både sådana uppgifter som har dokumenterats i någon form, inbegripet ritningar, modeller och andra liknande tekniska förebilder, och enskilda personers kännedom om ett visst förhållande, även om det inte har dokumenterats på något särskilt sätt.

Straff

2 § Den som med uppsåt olovligen bereder sig tillgång till en företagshemlighet skall dömas för *företagsspioneri* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen har varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

Till ansvar enligt första stycket skall dock inte dömas, om gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

För försök eller förberedelse till företagsspioneri skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

3 § Den som anskaffar en företagshemlighet med vetskap om att den som tillhandahåller hemligheten eller någon före honom har berett sig tillgång till denna genom företagsspioneri skall dömas för *olovlig befattning med företagshemlighet* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

Till ansvar enligt första stycket skall dock inte dömas, om gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

Skadestånd

4 § Den som gör sig skyldig till brott enligt 2 eller 3 § skall ersätta den skada som uppkommer genom brottet eller genom att företagshemligheten obehörigen utnyttjas eller röjs.

5 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos en näringsidkare som han i förtroende har fått del av i samband med en affärsförbindelse med denne skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

6 § En arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos arbetsgivaren som han har fått del av i sin anställning under sådana förhållanden att han insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja den skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

Har förfarandet ägt rum sedan anställningen upphört, tillämpas första stycket endast om förfarandet var otillbörligt.

7 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som, enligt vad han inser eller bör inse, har angripits enligt denna lag skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

Om någon utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som han eller någon före honom har fått del av i god tro, skall förfarandet inte anses obehörigt.

8 § Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall inte ådömas någon på grund av överträdelse av 5, 6 eller 7 §.

9 § Vid bestämmande av skadestånd enligt 4–7 §§ för ett angrepp på en näringsidkares företagshemlighet skall hänsyn tas även till dennes intresse av att hemligheten inte obehörigen utnyttjas eller röjs och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

10 § Talan om skadestånd enligt denna lag får avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till skadestånd förlorad.

Vitesförbud

11 § Den som har angripit en företagshemlighet enligt denna lag kan av domstol vid vite förbjudas att utnyttja eller röja företagshemligheten.

Talan enligt första stycket förs av den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Sådan talan får föras även i samband med åtal för brott som avses i 2 eller 3 §.

Talan om utdömande av vite förs vid den domstol som i första instans har prövat frågan om vitesförbud. Talan förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Den som har överträtt ett vitesförbud får inte dömas till straff för en gärning som omfattas av förbudet.

12 § Ett vitesförbud kan hävas på talan av den som har ålagts förbudet, om ändamålet med förbudet har förlorat sin betydelse.

13 § Om den som har ansökt om vitesförbud enligt 11 § visar sannolika skäl för att en företagshemlighet har angripits enligt denna lag och det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta angreppet förringar värdet av företagshemligheten, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har förordnats. Därvid tillämpas 15 kap. 5–8 §§ rättegångsbalken.

I fråga om överklagande av beslut enligt första stycket samt i fråga om handläggningen i högre rätt gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om talan mot beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Inlösen m. m.

14 § Har någon angripit en företagshemlighet enligt denna lag, kan domstol förordna att en handling eller ett föremål som han har i sin besittning och som innefattar hemligheten skall överlämnas till den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Om det finns skäl för det, får domstolen förordna att överlämnandet skall ske mot lösen.

Kan en handling eller ett föremål som innefattar en företagshemlighet inte utan olägenhet överlämnas enligt första stycket, får domstol förordna att handlingen eller föremålet skall förstöras eller ändras eller utsättas för annan åtgärd som är ägnad att förebygga missbruk. Förordnande enligt denna lag skall dock inte meddelas, om förverkande eller annan åtgärd som är ägnad att förebygga missbruk skall beslutas enligt 36 kap. brottsbalken.

Talan enligt första eller andra stycket förs av den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Sådan talan får föras även i samband med åtal för brott som avses i 2 eller 3 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.
  2. Genom lagen upphävs lagen (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Bestämmelserna om skadestånd i den lagen tillämpas dock alltså i fråga om handlingar som har företagits före ikraftträdandet.

2 Förslag till Lag om ändring i datalagen (1973:289)

Prop. 1987/88:155

Härigenom föreskrivs att 21 § datalagen (1973:289) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar eller i register för in sådan upptagning dömes för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken. Med upptagning avses härvid även uppgifter som är under befordran via elektroniskt eller annat liknande hjälpmedel för att användas för automatisk databehandling.

För försök eller förberedelse till dataintrång döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Skulle brottet, om det hade fullbordats, ha varit att anse som ringa, får dock inte dömas till ansvar enligt vad som nu har sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Föreslagen lydelse

21 §¹

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar eller i register för in sådan upptagning dömes för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken *eller i lagen (1988:000) om skydd för företagshemligheter*. Med upptagning avses härvid även uppgifter som är under befordran via elektroniskt eller annat liknande hjälpmedel för att användas för automatisk databehandling.

¹ Senaste lydelse 1986:122.

3 Förslag till Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1987/88:155

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)
dels att nuvarande 1 kap. 11 § skall betecknas 1 kap. 12 §,
dels att den nya 1 kap. 12 § och 6 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 1 kap. 11 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

11 §

I fråga om företagshemligheter finns särskilda bestämmelser som är tillämpliga utöver föreskrifterna i denna lag.

11 §

I brottsbalken finns bestämmelser om ansvar för den som bryter mot förbud enligt denna lag att röja eller utnyttja uppgift och för den som bryter mot förbehåll som har uppställts med stöd av lagen vid utlämnande av uppgift.

12 §

I brottsbalken finns bestämmelser om ansvar för den som bryter mot förbud enligt denna lag att röja eller utnyttja uppgift och för den som bryter mot förbehåll som har uppställts med stöd av lagen vid utlämnande av uppgift.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall dock inte följa, om någon vars anställning hos en myndighet har upphört röjer eller utnyttjar sådana uppgifter som avses i 6 kap. 1 §.

6 kap.

1 §¹

Sekretess gäller i myndighets affärsverksamhet för uppgift om myndighetens affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att någon som driver likartad rörelse gynnas på myndighetens bekostnad om uppgiften röjs. Under motsvarande förutsättning gäller sekretess hos myndighet för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos bolag, förening, samfällighet eller stiftelse som driver affärsverksamhet och vari det allmänna genom myndigheten utövar ett bestämmande inflytande eller bedriver revision. Sekretessen hos en myndighet som bedriver sådan revision gäller dock inte, om uppgiften ingår i beslut av myndigheten.

Har uppgift, för vilken sekretess gäller enligt första stycket, lämnats till annan myndighet, gäller sekretessen också där. Sekretessen gäller dock inte, om uppgiften ingår i beslut av den mottagande myndigheten.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

För den vars anställning hos myndigheten har upphört gäller förbudet enligt första stycket att

¹ Senaste lydelse 1987:520.

röja eller utnyttja uppgift endast i den utsträckning som följer av 3 § andra stycket lagen (1931:152) med vissa bestämmelser om illojal konkurrens.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Thalén

Föredragande: statsrådet Leijon

Lagrådsremiss om skydd för företagshemligheter

1 Inledning

I september 1979 tillkallades en särskild utredare (professorn Carl Martin Roos) med uppdrag att utreda frågor om skydd för företagshemligheter m. m. Utredaren, som har bedrivit sitt arbete under namnet utredningen om skydd för företagshemligheter, avlämnade i oktober 1983 betänkandet (SOU 1983:52) Företagshemligheter.

Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena har gjorts i justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr 3355–83).

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels utredningens lagförslag som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 3*.

Beträffande nuvarande förhållanden samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Under lagstiftningsärendets beredning har en hearing om det närmare innehållet i utredningens förslag hållits med företrädare för riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, televerket, försvarets materielverk, patent- och registreringsverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges advokatsamfund, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Kooperationens förhandlingsorganisation, Stockholms handelskammare, Sveriges industriförbund, Kooperativa förbundet samt Näringslivets delegation för marknadsrätt.

Vidare har under lagstiftningsärendets beredning överläggningar hållits med företrädare för justitiedepartementen i Finland och Norge.

2 Allmän motivering

2.1 Allmänna utgångspunkter

Från samhällsekonomisk synpunkt är det väsentligt att det råder en effektiv och sund konkurrens inom näringslivet. Ett företags konkurrensförmå-

ga är i betydande utsträckning beroende av den samlade kunskapen inom företaget om produktion, utveckling och förnyelse, om branschförhållanden och affärsförbindelser, om marknadsföring, administration och liknande. Kunskapen gäller ofta förhållanden som ständigt förändras och förnyas. I en del fall kan det röra sig om information som har ekonomisk betydelse under lång tid.

Företagets kunskaper är i jämförelse med andra produktionsfaktorer av allt större betydelse för förmågan att konkurrera på marknaden. Mot denna bakgrund är det naturligt för det enskilda företaget att söka behålla och skydda sådan kunskap. Företagets unika eller strategiska kunnande betraktas som en företagshemlighet. Ur näringsidkarens synvinkel framstår ett skydd för företagshemligheter ofta som minst lika angeläget som skyddet för materiella tillgångar och immateriella ensamrätter.

Frågan om ett skydd för företagshemligheter kan också ses i ett vidare perspektiv. Indirekt kan brister i det rättsliga skyddet för företagshemligheter bromsa investeringsviljan. Utan ett rimligt skydd kan det vidare bli svårt för svenska företag att förvärva betydelsefullt kunnande från utländska företag. Även samarbetet inom landet mellan enskilda företag kan försvåras.

Mot de skyddsintressen som jag nu har beskrivit måste emellertid ställas att det från allmän synpunkt är angeläget med ett brett och fritt kunskapsutbyte. Det är också viktigt att konkurrensen inom näringslivet är effektiv. Mot de angivna skyddsintressena står vidare den enskilde arbetstagarens intresse av att fritt kunna utnyttja sin erfarenhet och utveckla sitt kunnande. Med skyddsintressena konkurrerar även allmänna och enskilda önskemål om insyn, information och kontroll. Skyddet för företagshemligheter får inte sträcka sig så långt att det hotar den fria opinionsbildningen.

I gällande rätt ger lagen (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens (IKL) ett skydd på konkurrensrättsliga grunder för företags-specifikt kunnande. Vidare ger brottsbalken ett kompletterande skydd när det gäller sådana illojala angrepp mot ett företag som kan påverka dess konkurrensförmåga.

Dessa bestämmelser i IKL och brottsbalken har setts över av utredningen om skydd för företagshemligheter. Enligt utredningen är bestämmelserna i IKL otidsenliga till sin utformning och ger också i olika avseenden ett otillräckligt skydd. Vidare täcker brottsbalken inte alla angreppsformer.

Utredningen anser därför att det finns ett påtagligt behov av ny lagstiftning på området. Enligt utredningen bör de nya reglerna samlas i en särskild lag om skydd för företagshemligheter, som innehåller både straffrättsliga och civilrättsliga regler liksom regler om vitesförbud vid angrepp på en företagshemlighet.

Remissinstanserna har instämt i utredningens uppfattning att det är angeläget att den lagstiftning som finns till skydd för företagshemligheter moderniseras. De flesta remissinstanserna har också menat att utredningsförslaget i huvudsak är väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning.

Det råder alltså enighet om att det nuvarande skyddet för företagshemligheter är bristfälligt. Bristerna visar sig bl. a. i att den som innehar en företagshemlighet saknar möjligheter till snabba och effektiva ingripanden

mot den som utnyttjar hemligheten på ett olagligt sätt. En annan brist är att den som tillgodogör sig effekterna av ett intrång i en annans företagshemlighet sällan direkt träffas av någon sanktion.

Vad jag här redovisat leder mig till slutsatsen att det finns behov av en ny lagstiftning till skydd för företagshemligheter som är effektivare än den nuvarande. Av vad jag förut sagt framgår att en avvägning emellertid måste göras mellan de olika intressen som gör sig gällande i sammanhanget.

En särskild fråga är om denna lagstiftning, som utredningen har föreslagit, bör innehålla en samlad reglering av både civilrättslig och straffrättslig karaktär. Utredningens förslag i denna del har under remissbehandlingen föranlett erinringar från riksåklagaren och sårbarhetsberedningen. Riksåklagaren anser att en målsättning vid straffrättslig lagstiftning bör vara att bestämmelser som rör allvarlig kriminalitet bör finnas i brottsbalken samt att angrepp på företagshemligheter i många fall har just en sådan karaktär.

För egen del vill jag erinra om att det exempelvis beträffande datorrelaterade gärningar finns en ambition att undvika specialregler som tar sikte på själva tekniken. Målsättningen är i stället att genom justeringar inom ramen för de traditionella brottsbegreppen anpassa dessa till de speciella krav, som den nya tekniken medför. Det finns i och för sig goda skäl för ett motsvarande tillvägagångssätt när det gäller angrepp på företagshemligheter, eftersom de flesta situationer för vilka straffrättsliga sanktioner bedöms nödvändiga redan i dag torde omfattas av brottsbalkens bestämmelser. Riksdagen har för övrigt i ett annat sammanhang pekat på de problem som en splittrad lagstiftningsteknik medför och – när det gäller brott av inte obetydlig svårighetsgrad – förordat en mer samordnad reglering inom brottsbalkens ram (se JuU 1984/85: 28 s. 23).

Det finns emellertid flera skäl som talar för att det i varje fall för närvarande inte är lämpligt att inordna de straffrättsliga bestämmelserna om skydd för företagshemligheter i brottsbalken.

Straffbestämmelserna om företagshemligheter skall ha till syfte att ge skydd för sådan information som – vare sig den på något sätt är materialiserad eller ej – närmast utgör en immateriell tillgång i ett företag. Regleringen får därmed bl. a. vissa paralleller med den som ger skydd för uppfinningar och upphovsrättsliga verk. Frågan om skydd för information gör sig emellertid också gällande i en rad andra sammanhang och kan förväntas få allt större betydelse. Enligt min mening är det därför, om man vill införa straffbestämmelser i brottsbalken som direkt tar sikte på olika angrepp på immateriella tillgångar, inte lämpligt att begränsa dessa till enbart angrepp på företagshemligheter. Något underlag för överväganden om en längre gående reform finns emellertid inte nu.

Det kan vidare framhållas att det finns ett klart behov av regler som ger möjligheter till ingripanden och sanktioner också i andra fall än sådana som bör omfattas av straffbestämmelser. Regler om skadeståndsskyldighet och möjligheter till utfärdande av vite torde i praktiken vara av minst lika stor betydelse när det gäller att skapa ett godtagbart skydd för företagshemligheter. Sammantaget blir det alltså fråga om en mångskiftande reglering, som enligt min mening inte minst av pedagogiska skäl bör hållas samman.

Från näringslivshåll har också framhållits att en sammanhållen lagstiftningsprodukt kan förväntas få större genomslagskraft.

Jag ansluter mig därför till den lösning som utredningen har förordat, nämligen att bestämmelserna om skydd för företagshemligheter samlas i en särskild lag. Lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens (IKL) kan därmed upphävas.

När det gäller den nya lagens närmare utformning har bl. a. datainspektionen och Svenska föreningen för ADB och juridik framhållit att betydelsen av informationsteknikens utveckling inte tillräckligt har beaktats av utredningen och att utredningsförslaget därför är i behov av en genomgripande komplettering. Jag delar inte den uppfattningen. Enligt min mening kan lagstiftningen i allt väsentligt utformas enligt de principer som utredningen har redovisat. Det är välkänt att den nya tekniken i många fall påtagligt ökar företagets sårbarhet. Utredningen har också vid utformningen av sitt förslag beaktat denna omständighet. Detta gäller både de risker för ADB-relaterade angrepp på företagshemligheter som i dag kan förutses och den sårbarhet som följer med ADB-hantering av stora mängder känslig information. Remissbehandlingen har inte heller tillfört diskussionen något nytt i sak eller fäst uppmärksamheten på nya riskfaktorer.

Självfallet måste emellertid utvecklingen på dataområdet följas med uppmärksamhet. Jag vill här erinra om att regeringen har bildat en statsrådsgrupp med uppgift att särskilt följa ADB-frågorna, däribland säkerhetsfrågorna. Gruppen leds av chefen för civildepartementet. Statsrådsgruppen har till sig knutit en särskild samrådsgrupp med bred representation från såväl den offentliga sektorn som det privata näringslivet.

Vad jag nu har sagt innebär att jag ansluter mig till den uppläggning av den nya lagen om skydd för företagshemligheter som utredningen har förordat. I det följande avser jag att närmare behandla frågorna om

begreppet företagshemlighet i avsnitt 2.2,

företagsspioneri i avsnitt 2.3,

arbetstagares missbruk av företagshemligheter i avsnitt 2.4,

missbruk av företagshemligheter som har anförtratts i affärsförbindelser m. m. i avsnitt 2.5,

ansvar i andra fall i avsnitt 2.6,

bestämmande av skadestånd i avsnitt 2.7,

vitesförbud i avsnitt 2.8,

säkerhetsåtgärder i avsnitt 2.9,

offentliga funktionärer i avsnitt 2.10,

ikraftträdande m. m. i avsnitt 2.11, samt

kostnader i avsnitt 2.12.

Mina kommentarer till de enskilda lagbestämmelserna återfinns i specialmotiveringen (avsnitt 4).

Mitt förslag: Med företagshemlighet avses i den nya lagen sådan information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser godtar utredningens förslag. Några remissinstanser menar dock att definitionen inte är tillräckligt tydlig.

Skälen för mitt förslag: Det är givetvis en fördel om lagens tillämpningsområde kan utläsas direkt av lagtexten. Svårigheten är här att definitionen av begreppet företagshemlighet med nödvändighet måste göras ganska vid. Risken är då att definitionen inte ger någon nämnvärd ledning. Med hänsyn till att ordet företagshemlighet i sig är informativt skulle det i stället kunna övervägas att använda det i dess allmänna betydelse utan någon legaldefinition. Termen företagshemlighet förekommer för övrigt redan i lagtext, exempelvis i 22 § femte stycket patentlagen (1967:837) och i 8 kap. 13 § första stycket sekretesslagen (1980:100). Jag anser emellertid att övervägande skäl talar för en legaldefinition av det slag som utredningen har föreslagit.

Innan jag går närmare in på vad definitionen bör innebära vill jag uppmärksamma en terminologisk fråga. Utredningen har använt ordet *kunskap* för att ange de uppgifter i näringsverksamheten som bör åtnjuta skydd som företagshemlighet. För egen del anser jag att detta ord kan ge en felaktig föreställning av skyddsobjektet. Det är ingalunda så, att en företagshemlighet måste vara en intellektuellt fristående uppgift av inte obetydlig kvalitet, vilket ordet "kunskap" kan ge intryck av. Något krav – motsvarande det som gäller inom patenträtten på uppfinningshöjd – bör inte ställas på en företagshemlighet. Inte heller bör det krävas någon form av originalitet. Även förhållandevis triviala uppgifter bör kunna vara företagshemligheter. Härtill kommer att en företagshemlighet mycket väl kan ha formen av en ritning eller en modell. I dessa fall framstår det som något oegentligt att tala om kunskap som föremål för skyddet. Mot denna bakgrund anser jag det lämpligare att i stället för kunskap använda ordet *information*.

Information om en produkt eller vara som näringsidkaren ännu inte har introducerat på marknaden är ett exempel på vad som ryms i begreppet företagshemlighet. Men hit hör också information om tekniska landvinningar, produktionserfarenheter och liknande samt uppgifter av kommersiell art om administration, planering, försäljning, finansiering m. m. Även information om idéer och projekt bör kunna betraktas som företagshemlighet, om det är viktigt att utvecklingsarbetet hålls hemligt. En företagshemlighet kan vara såväl en immateriell tillgång som ett objekt i form av exempelvis en teknisk förebild. Det kan finnas anledning att detta kommer till uttryck i lagtexten. Det bör alltså klargöras att med information skall

förstås både sådana uppgifter som har dokumenterats i någon form, inbegripet tekniska förebilder, och enskilda personers kännedom om ett visst förhållande, även om det inte har dokumenterats på något särskilt sätt.

Varje uppgift i en näringsverksamhet bör i och för sig kunna utgöra en företagshemlighet. Huruvida uppgiften skall vara en företagshemlighet bör, som utredningen har föreslagit, bero på om informationen hålls så skyddad att den inte är lätt åtkomlig för envar som vill ta del av den och om den är av värde för näringsverksamheten, eller annorlunda uttryckt om det skulle medföra skada att informationen röjs.

Vad först gäller *hemlighållandet* finns det inte anledning att kräva att hemligheten inte får spridas till fler än ett visst antal personer eller utanför en viss krets. En uppgift bör exempelvis kunna delges företagets samarbetspartner utan att för den skull mista sin karaktär av hemlighet. Däremot kan sägas att kretsen måste vara begränsad, definierbar och sluten i den meningen att de som har del av informationen inte reservationslöst är behöriga att utnyttja eller föra den vidare.

En särskild fråga är i vilken utsträckning en näringsidkare måste utåt manifestera sin vilja att informationen skall hållas hemlig.

Det ligger givetvis i näringsidkarens eget intresse att så tydligt som möjligt klargöra att informationen skall hållas hemlig. Det finns därför anledning räkna med att näringsidkaren genom säkerhetsinstruktioner, hemligstämpling eller liknande anger var gränsen mellan företagshemligheter och andra uppgifter i näringsverksamheten går. Ett formligt krav på att skyddsåtgärderna skall vara utåt skönjbara bör emellertid inte ställas upp i lagen. Ett sådant krav skulle innebära att lagen inte gav något skydd i fall då det föreligger en brist i den så att säga formella delen av skyddet men det likväl står klart att det är fråga om information som näringsidkaren vill hålla hemlig.

Som jag nyss antydde bör det däremot krävas att det är fråga om information vars röjande skulle innebära *skada för näringsidkaren*. Det torde vara en allmän uppfattning att endast relevanta företagshemligheter skall skyddas. Principiellt bör inte varje uppgift som en näringsidkare kan vilja hålla hemlig anses utgöra en företagshemlighet och därmed åtnjuta det skydd som enligt den nya lagen skall tillkomma en sådan. Först om en uppgift kan anses som så väsentlig för näringsverksamheten att ett röjande skulle förändra konkurrensförmågan i negativ riktning, dvs. medföra en skada, bör uppgiften anses utgöra en företagshemlighet.

2.3 Företagsspioneri

Mitt förslag: Uppsåtliga förfaranden som innebär att någon olovligen bereder sig tillgång till en företagshemlighet kriminaliseras i lagen om skydd för företagshemligheter som företagsspioneri. Normalstraffet är böter eller fängelse i två år. Om brottet är grovt, är påföljden fängelse i högst sex år. Straffbestämmelserna skall dock inte gälla, om gärningen är belagd med strängare straff enligt brottsbalken.

Utredningens förslag: Den som obehörigen bereder sig tillgång till en företagshemlighet antingen genom något i lagen direkt angivet förfarande eller genom "annan handling av liknande slag" samt utnyttjar eller röjer hemligheten skall, om förfarandet är uppsåtligt, dömas för företagsspioneri till böter eller fängelse i två år.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser anser det motiverat med en särskild straffbestämmelse om företagsspioneri. Meningarna är delade i frågan om vad som skall fordras för att brottet skall vara fullbordat. Generalklausulen "annan handling av liknande slag" kritiserats som alltför vag. Från polis- och åklagarhåll efterlyses en gradering med strängare påföljd för grova former av företagsspioneri.

Skälen för mitt förslag: Av en fältundersökning som utredningen har låtit göra framgår att en betydande del av de företag som har företagshemligheter anser sig ha blivit utsatta för spioneri eller annan form av angrepp mot den egna maktsfären. Från näringslivshåll har under remissbehandlingen framhållits att sådana angrepp t. o. m. är vanligare än vad fältundersökningen har gett vid handen och att de flesta angreppen på företagshemligheter förblir ouppklarade. Bland de tvivelaktiga eller illojala metoder som kommer till användning spelar olika slag av avlyssning, fotografering och tillgrepp relativt stor roll. Men även intrång av olika slag, däribland data-intrång, har betydelse.

Flertalet av de metoder som kommer till användning vid företagsspioneri är visserligen redan i dag straffbara enligt i första hand brottsbalkens bestämmelser. Enligt min mening finns det emellertid ett klart behov av en särskild straffbestämmelse om företagsspioneri. Alla förfaranden, som i dessa sammanhang är klandervärda, träffas inte av nuvarande straffbestämmelser. Som exempel kan nämnas fotografering, kopiering och andra former av avbildning av en dokumenterad företagshemlighet. Till detta kommer att de handlingar som det här är fråga om skiljer sig från andra typer av brott genom det särpräglade objektet för den brottsliga handlingen. En särskild straffbestämmelse om företagsspioneri har vidare ett egenvärde från informations- och brottsbekämpningssynpunkt.

Det är också en fördel att man genom att tillskapa en särskild straffbestämmelse om företagsspioneri anpassar rättsläget till det som gäller i de övriga nordiska länderna. Där gäller nämligen särskilda straffbestämmelser av detta slag.

Av de skäl som jag nu har anfört förordar jag att en särskild straffbestämmelse om företagsspioneri tas in i lagen om skydd för företagshemligheter.

När det så gäller avgränsningen av de förfaranden som bör bestraffas som företagsspioneri finns det anledning att först ta ställning till om straffbarheten skall inträda redan i och med att gärningsmannen på det ena eller andra sättet olovligen bereder sig tillgång till hemligheten eller om det dessutom skall krävas att han utnyttjar eller röjer den.

Enligt min mening bör man beakta att det redan genom det olovliga anskaffandet inträder en risk för skada för den rättmätige innehavaren. Denne förlorar därigenom sin kontroll över hemligheten. Om redan det olovliga anskaffandet av företagshemligheten betraktas som ett fullbordat

brott, underlättar det för den näringsidkare som har blivit av med företags-hemligheten att på ett tidigt stadium vidta åtgärder med stöd av den nya lagen. Det bör vidare beaktas att det efterföljande röjandet eller utnyttjandet av företags-hemligheten i vissa fall kan vara svårt eller t. o. m. omöjligt att effektivt beivra eller ens upptäcka. Om exempelvis hemligheten förs ut ur landet, torde möjligheterna att förhindra att hemligheten blir allmänt känd eller att den utnyttjas vara ytterst begränsade.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt anser jag att en straffbestämmelse om företagsspioneri bör vara inriktad på att förhindra den primära skaderisken. Varken utnyttjande eller röjande av företags-hemligheten bör således ingå som rekvisit i en straffbestämmelse om företagsspioneri. För straffbarhet bör endast krävas att gärningsmannen på något sätt olovligen har berett sig tillgång till hemligheten. En annan sak är att skada för näringsidkaren, och därmed skadeståndsskyldighet för gärningsmannen, ofta torde uppkomma först när företags-hemligheten utnyttjas eller röjs.

Frågan är emellertid om alla former av olovligt anskaffande bör omfattas av straffbestämmelsen eller om denna, som utredningen har föreslagit, bara skall gälla vissa särskilt angivna fall av angrepp på företags-hemligheter.

För den som innehar hemligheten är det knappast den metod som gärningsmannen har utnyttjat för att komma åt hemligheten som är det avgörande. Det väsentliga för honom är att gärningsmannen har brutit igenom den spärr som hemlighållandet är avsett att utgöra. Ett genombrott innebär en risk för att gärningsmannen eller någon genom hans förmedling utnyttjar eller röjer uppgiften, något som kan påverka konkurrenssituationen. Det illojala är således själva åtkomsten. Med en sådan utgångspunkt blir frågan om vilket förfaringsätt som i det enskilda fallet har tillämpats av underordnad betydelse. Det avgörande blir i stället att gärningsmannen, utan att ha haft tillstånd därtill, har berett sig tillgång till uppgiften.

Straffbestämmelsen om företagsspioneri bör därför ta sikte på samtliga fall då någon olovligen bereder sig tillgång till en företags-hemlighet. För straffbarhet bör krävas att gärningen har begåtts med uppsåt.

Bestämmelsen kommer med denna utformning att omfatta förfaranden som redan i sig är kriminaliserade och därmed av samhället stämplade som oacceptabla. Förfaranden som kan bedömas som stöld, bedrägeri, olovlig avlyssning etc. är således inbegripna. En hemlighet kommer emellertid också i andra fall att anses olovligen åtkommen, om näringsidkaren genom någon form av skyddsåtgärd, säkerhetsinstruktion eller liknande har gett uttryck för att uppgiften inte får spridas till envar. Ett uttryckligt kopierings- eller avbildningsförbud kan här tjäna som exempel. På samma sätt bör bedömas fall då en uttrycklig skyddsåtgärd saknas men det på grund av uppgiftens karaktär är uppenbart för gärningsmannen att det är av betydelse för näringsverksamheten att uppgiften inte ges spridning. Det kan exempelvis röra sig om ett anbud, ett uppköperbudandande eller en uppgift som skall ligga till grund för en ansökan om en immateriell ensamrätt.

För brottet företagsspioneri har utredningen föreslagit en straffskala som sträcker sig upp till två års fängelse, dvs. densamma som den som

gäller för förmögenhetsbrotten i 8–10 kap. brottsbalken när brottsligheten inte skall bedömas som grov. Detta är emellertid inte den fullständiga bilden av kriminaliseringen. Enligt utredningen skall nämligen den som har tillgripit t. ex. en dokumenterad företagshemlighet dömas för såväl företagsspioneri som stöld, eftersom skilda skyddsintressen då angrips.

Den av utredningen förordade straffskalan framstår i belysning av den valda lösningen på konkurrensproblemen som i de flesta fall rimlig. Om ett allvarligt företagsspioneri – det kan t. ex. vara fråga om mycket stora värden som står på spel – genomförs med ett förfarande som är straffbelagt i brottsbalken, kan den av utredningen föreslagna straffsatsen för företagsspioneri överskridas med stöd av 26 kap. 2 § andra stycket brottsbalken. Är brottsbalksbrottet att bedöma som grovt, kan ett väsentligt strängare straff än det på två år som utredningen har föreslagit för företagsspioneri komma i fråga. Har emellertid ett sådant allvarligt företagsspioneri utförts genom ett brottsbalksbrott som inte i sig ter sig särskilt allvarligt eller genom ett förfarande som inte alls är straffbart enligt brottsbalken, blir möjligheten att överskrida straffmaximum för företagsspioneri liten respektive obefintlig. Antag t. ex. att en mycket viktig företagshemlighet angrips i det ena fallet genom olovlig avlyssning och i det andra fallet genom kopiering av en handling. Utredningens förslag innebär att olika straffsatser kan komma att gälla för dessa i sak jämförbara spionerifall. Detta är givetvis inte tillfredsställande. Till detta kommer att den av utredningen valda lösningen av konkurrensfrågan inte är okomplicerad och därför kan visa sig svårhanterlig i den praktiska rättstillämpningen.

Med hänsyn härtill anser jag att konkurrensfrågan bör lösas på ett annat sätt än utredningen har föreslagit. Enligt min mening bör bestämmelsen om företagsspioneri i princip tillämpas före andra straffbestämmelser i brottsbalken, om inte strängare straff kan följa enligt dessa. Utformas bestämmelsen om företagsspioneri på det sättet, elimineras i praktiken det föreliggande konkurrensproblemet. Företagsspioneri kommer i flertalet fall att framstå som ett helt självständigt brott.

Företagsspioneri konkurrerar, som jag tidigare framhållit, främst med förmögenhetsbrotten enligt 8–10 kap. brottsbalken. På samma sätt som gäller för många av dessa brott kan ett företagsspioneri vara av allvarlig art och avse betydande belopp. Om man, i enlighet med vad jag nyss har förordat, utesluter möjligheten att döma till ansvar för både företagsspioneri och andra brott som konkurrerar med detta brott bör, som flera remissinstanser har förordat, en särskild straffmöjlighet införas för grova former av företagsspioneri. Från straffmätningssynpunkt framstår det som rimligt att jämställa grova former av företagsspioneri med de grova formerna av tidigare nämnda brottsbalksbrott. Är företagsspioneriet av allvarligt slag, bör således upp till sex års fängelse kunna komma i fråga. Jag föreslår att bestämmelsen utformas i enlighet härmed. Jag vill här anmärka att det inom justitiedepartementet för närvarande pågår en allmän översyn av straffskalorna mot bakgrund av de förslag som fängelsestraffkommittén lagt fram i sitt betänkande (SOU 1986: 14) Påföljd för brott. Det kan i det sammanhanget finnas anledning att återkomma beträffande straffsatserna för företagsspioneri.

Företagsspioneri kan genomföras genom att någon bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller genom annat förfarande som enligt 21 § datalagen (1973:289) är straffbart som dataintrång. Även ett sådant förfarande bör, när gärningsmannens avsikt är att olovligen komma över en företagshemlighet, kunna bedömas som företagsspioneri.

Ansvar för dataintrång kan följa om gärningen inte är belagd med straff enligt brottsbalken. Detta innebär, med den nu föreslagna lagtekniska lösningen beträffande företagsspioneri, att en konkurrenssituation mellan detta brott och dataintrång inte är utesluten. Straffbestämmelsen i datalagen bör därför byggas ut så att dataintrång skall anses föreligga endast om brottet inte är straffbart enligt brottsbalken eller den nya lagen om skydd för företagshemligheter.

2.4 Arbetstagares missbruk av företagshemligheter

Mitt förslag: Skadeståndsskyldighet ersätter det nuvarande straffansvaret för en arbetstagare som missbrukar en företagshemlighet som han har fått del av i anställningen. Sker missbruket efter det att anställningsförhållandet har upphört, inträder ansvar endast om det föreligger synnerliga skäl. Den nuvarande friheten att träffa avtal om ett mera långtgående ansvar inskränks inte.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag utom så till vida att avtal om ett utsträckt ansvar får träffas endast med stöd av kollektivavtal som på arbetstagarsidan har slutits på förbunds nivå.

Remissinstanserna: Den avkriminalisering som utredningen har föreslagit kritiserats främst från polis- och åklagarhåll men godtas av det stora flertalet remissinstanser, bland dem arbetsmarknadens parter samt många företrädare för industri och näringsliv. Åtskilliga remissinstanser kritiserar utredningens förslag beträffande missbruk efter anställningens upphörande. Främst från näringslivshåll efterlyses ett starkare skydd för dokumenterade företagshemligheter. Förslaget att inskränka avtalsfriheten har mötts av en stark remisskritik. Utöver de fackliga organisationerna har endast ett fåtal remissinstanser tillstyrkt detta förslag.

Skälen för mitt förslag: I IKL finns i dag två straffrättsliga bestämmelser med avseende på missbruk av företagshemligheter som har delgetts någon i förtroende. Ansvar inträder sålunda för den som är anställd och som under anställningstiden obehörigen använder sig av eller yppar arbetsgivarens yrkeshemlighet, om avsikten är att uppnå en fördel eller att åstadkomma skada. Om sådan avsikt finns, inträder straffansvar även för annan, t. ex. en tidigare anställd som blivit anförtrodd en teknisk förebild för att utföra arbete eller eljest för affärsändamål, såvida den som har anförtrotts förebilden obehörigen använder sig av denna. Bestämmelserna har i mycket liten utsträckning kommit till praktisk användning. I vissa fall kan även brottsbalkens bestämmelse om trolöshet mot huvudman (10 kap. 5 § BrB) vara av intresse.

Utredningen har av sin fältundersökning dragit slutsatsen att de svåraste problemen när det gäller skydd av företagshemligheter uppkommer vid anställdas och tidigare anställdas förtroendemissbruk. TCO har vänt sig mot detta uttalande och framhållit att organisationens erfarenhet är att lojaliteten mot det egna företaget är påtagligt stark bland svenska tjänstemän. Med anledning härav vill jag göra klart att det givetvis inte är fråga om någon generell misstroendeförklaring mot dem som är anställda om man konstaterar att det är hos denna kategori som de största riskerna för missbruk av företagshemligheter föreligger. Anställda kommer i större utsträckning än andra grupper i kontakt med företagshemligheter. Ju större kretsen blir och ju fler uppgifter som sprids, desto större blir också risken för läckage.

När man tar ställning till frågan om vilken påföljd som bör komma i fråga i fall då en anställd eller tidigare anställd gör sig skyldig till missbruk av företagshemligheter bör man hålla i minnet att det är fråga om ett brott mot ett ingånget avtal. I svensk rätt är det en lång tradition att söka undvika straffpåföljder när andra effektiva sanktionsformer står till buds för att upprätthålla respekten för ingångna avtal. Detta gäller inte minst inom det arbetsrättsliga området. Enligt min mening torde skadestånd ensamt eller i kombination med andra arbetsrättsliga reaktioner såsom avskedande eller uppsägning normalt vara en tillräcklig sanktionsform.

Även om således starka skäl talar för en avkriminalisering enligt utredningens förslag, kan man inte helt bortse från att vissa centrala befattningshavare i ett företag intar en särskild förtroendeställning, har tillgång till mer information än andra och också har större möjligheter att för egen vinning utnyttja och missbruka situationen. För dessa fall kan ett straffhot fylla en funktion. Utredningen föreslog mot denna bakgrund en viss utvidgning av stadgandet i 10 kap. 5 § brottsbalken om trolöshet mot huvudman. Utredningen önskade genom sitt förslag uppnå att inte endast den som i förtroende fått att för annan sköta ekonomisk angelägenhet skulle omfattas av straffbestämmelsen. Denna skulle även innefatta sådana nyckelpersoner som fått att sköta teknisk angelägenhet.

Vid remissbehandlingen rönkte förslaget ingen egentlig kritik. Vad utredningen åsyftade har redan uppnåtts genom den ändring av 10 kap. 5 § brottsbalken som genomförts för att förstärka det straffrättsliga skyddet vid gärningar som har anknytning till automatisk information- och databehandling (prop. 1985/86:65). Även den som har anförtrotts att självständigt handha eller övervaka skötsel av en kvalificerad teknisk uppgift kan sålunda numera ställas till ansvar för trolöshet mot huvudman, om han missbrukar sin förtroendeställning till skada för sin huvudman.

Mot bakgrund av vad jag nu anfört anser jag att anställdas missbruk av företagshemligheter inte bör vara kriminaliserat i den nya lagen. Överträder en arbetstagare den i lagen uppställda tystnadsplikten skall detta förfarande således inte heller omfattas av straffbestämmelsen i 20 kap. 3 § brottsbalken. Missbruk av företagshemligheter bör i stället följas av skadestånd.

När det gäller att skapa skadestandsregler som är ägnade att förhindra att företagshemligheter som anställda kommer i kontakt med i sin anställ-

ning okontrollerat förs vidare finns det anledning att knyta an till den lojalitetsplikt för de anställda som i allmänhet anses följa av anställningavtalet. Har en arbetsgivare i förtroende delgett en anställd en hemlig uppgift, dvs. klargjort att det är fråga om en uppgift som inte får föras vidare, står det utom diskussion att uppgiften inte får ges spridning. Men den lojalitetsplikt som följer med ett anställningsförhållande sträcker sig längre än så. Lojalitetsplikten får nämligen anses innefatta att den anställde i sin anställning inte medvetet får agera på ett sätt som skadar arbetsgivaren. Har en arbetstagare i sin anställning tillgång till hemliga uppgifter eller delges han sådana utan att det uttryckligen klargörs att uppgifterna lämnas i förtroende, får dessa således inte föras vidare, om en sådan åtgärd skulle skada arbetsgivaren.

Det är alltså fråga om missbruk av en företagshemlighet inte bara när en anställd obehörigen utnyttjar eller röjer en hemlighet som anförtratts honom utan även när utnyttjandet eller röjandet avsett uppgifter som han har haft tillgång till i sin anställning och som han har insett eller – med sin insikt om företagets verksamhet – borde ha insett hade karaktär av företagshemlighet. Ett sådant missbruk får anses klandervärt vare sig det sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Lagregeln om detta bör vara inriktad på den anställdes obehöriga *utnyttjande* eller *röjande* av en företagshemlighet. Sker utnyttjandet eller röjandet med arbetsgivarens medgivande eller eljest på grund av tjänsten, är det självfallet inte obehörigt.

Det finns här anledning att sätta en anställds utnyttjande eller röjande av en i tjänsten mottagen företagshemlighet i relation till det tidigare behandlade brottet *företagsspioneri*. När det gäller förtroendemissbruk, har den anställde i och för sin tjänsteutövning fått del av uppgiften och kanske t. o. m. haft ett direkt behov av den. Han har då inte företagit sig något olovligt för att komma över uppgiften. Det är alltså inte fråga om företagsspioneri, om en anställd i strid med arbetsgivarens intresse utnyttjar överskottsinformation som finns tillgänglig på den del av arbetsplatsen där han normalt har rätt att uppehålla sig eller i material som han använder när han fullgör sina åligganden. Om arbetstagaren uppsöker en annan avdelning på arbetsplatsen eller om han, i avsikt att komma åt en hemlighet som han inte behöver för att fullgöra sina uppgifter, rekvirerar särskilt material, kan det däremot vara fråga om företagsspioneri trots att tillträdet, rekvisitionen eller vad det nu kan vara fråga om har skett med hjälp av tjänsteställningen.

Det hittills anförda tar sikte på utnyttjande och röjande av företagshemligheter under anställningens bestånd. Som jag nyss nämnde gäller bestämmelsen i IKL endast handlande som sker under anställningstiden, såvida inte skyddsobjektet är en teknisk förebild. Till förmån för den huvudlinje som utredningen har förordat och som innebär att den anställde sedan anställningen har upphört får utnyttja vad han har inhämtat under anställningen talar intresset av en i princip fri konkurrens. Det ligger såväl i samhällets som i den enskilde arbetstagarens intresse att denne efter anställningens upphörande kan utnyttja och vidareutveckla den kunskap, yrkeserfarenhet och skicklighet som han förvärvat under anställningen.

Bland remissinstanserna råder stor enighet om denna huvudlinje såvitt

gäller sådana företagshemligheter som inte har formen av tekniska förebilder och som inte heller har dokumenterats på något sätt. Däremot har flera remissinstanser kritiserat utredningens förslag att denna huvudregel också skall gälla beträffande tekniska förebilder o. d. Sveriges advokatsamfund framhåller sålunda att rättsläget med en sådan lösning skulle skilja sig från det som gäller i våra viktigaste konkurrentländer. Bl. a. Sveriges industriförbund menar att ett ansvar bör kvarstå efter anställningens upphörande för dokumenterade hemligheter såsom tekniska förebilder eller föreskrifter.

För egen del vill jag framhålla att en företagshemlighets skyddsvärde inte har något samband med den form som hemligheten har fått. En företagshemlighet som inte är dokumenterad i någon form kan vara väl så skyddsvärd som en dokumenterad. Att under sådana förhållanden basera arbetstagarens ansvar på vilken form företagshemligheten har fått innebär att andra faktorer än skyddsvärdet läggs till grund för ansvaret. Detta kan inte vara riktigt. Jag ansluter mig därför i detta hänseende till utredningsförslaget. Huvudlinjen om en arbetstagares rätt att efter anställningens slut utnyttja vad han under tidigare anställning har inhämtat skall således i princip gälla oberoende av om företagshemligheten materialiserats eller ej.

Vad jag nu har anfört innebär inte att jag anser att den tidigare anställde alltid skulle kunna få röja en företagshemlighet. Jag anser tvärtom att det – inte minst mot bakgrund av rättsläget i våra grannländer – finns anledning att öppna en möjlighet till ingripanden i vissa situationer. Jag tänker på fall då en tidigare anställd utnyttjar eller röjer en företagshemlighet på ett sätt som i det enskilda fallet framstår som utmanande eller klandervärd. Ett exempel är att den anställde under anställningsperioden samlat in eller upprättat dokumentation om hemligheten eller på annat sätt särskilt förberett sig för att utnyttja hemligheten. Att någon utnyttjar sin anställning till att på detta sätt förbereda en verksamhet som kommer att skada arbetsgivaren bör inte godtas. En annan situation där ansvar kan – men inte alltid måste – bli aktuellt är då den tidigare anställde röjer en teknisk förebild. I sådana och andra liknande fall måste ett rättsligt ingripande kunna ske. Jag ansluter mig därför till utredningens förslag att klart klandervärda missbruk efter anställningens upphörande skall kunna beivras. Detta bör i lagtexten komma till uttryck på det sättet att det för ansvar i dessa fall förutsätts att det finns synnerliga skäl.

En fråga som har ett nära samband med den som nu har berörts är i vilken mån det skall vara möjligt att genom sekretess- eller konkurrens-klausuler i anställningsavtalet lägga ett större ansvar på den anställde än det som följer av lagen såvitt gäller tiden efter det att anställningen upphört. Med konkurrensklausul förstås därvid ett förbud för arbetstagaren att konkurrera med arbetsgivaren i tiden efter anställningens upphörande medan med sekretessklausul avses en bestämmelse om tystnadsplikt.

Jag delar utredningens uppfattning att det i enskilda fall måste finnas utrymme att träffa avtal om ett ansvar som sträcker sig längre än det som följer av den föreslagna lagen såvitt gäller tiden efter anställningens upphörande. Frågan är emellertid om utvecklingen är sådan att det finns anledning att till skydd för de anställda inskrida mot den avtalsfrihet som råder på detta område.

År 1969 träffades mellan Svenska Arbetsgivareföreningen, å ena sidan, samt Svenska Industritjänstemannaförbundet, Sveriges Arbetsledareförbund och Sveriges Civilingenjörsförbund, å andra sidan, en överenskommelse om konkurrensklausuler. Efter tillkomsten av denna överenskommelse förekommer det enligt vad utredningen funnit inte några missförhållanden såvitt gäller konkurrensklausuler. Någon motsvarande överenskommelse om sekretessklausuler har inte träffats. När det gäller dessa klausuler är läget mera oklart. Det har inte blivit närmare utrett i vilken utsträckning sådana klausuler förekommer eller i vad mån de ger upphov till problem. Inte heller remissutfallet ger någon ledning när det gäller att bedöma den roll som sekretessklausulerna – och för övrigt också konkurrensklausulerna – för närvarande spelar på den svenska arbetsmarknaden.

Det finns visserligen ingen anledning att ifrågasätta att parterna på arbetsmarknaden med den av utredningen föreslagna lösningen inte skulle komma att träffa kollektivavtal, som ger utrymme för sekretessklausuler i individuella anställningsavtal. Någon drastisk förändring av spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden eller av svenska företags möjligheter att träffa internationella överenskommelser vore därför knappast att befara om utredningens förslag genomförs. En förutsättning för att genom lag inskränka avtalsfriheten bör dock enligt min mening vara att det föreligger eller kan befaras inträda verkliga missförhållanden på detta område. Som jag tidigare har antytt är jag inte övertygad om detta. Det kan naturligtvis inte uteslutas att det i ett enskilt fall träffas avtal med en sekretessklausul av alltför vittgående innebörd. I ett sådant fall kan dock en jämkning av villkoren uppnås med stöd av 36 § avtalslagen, på samma sätt som en konkurrensklausul i ett enskilt anställningsavtal kan jämkas med stöd av 38 § avtalslagen.

Enligt min mening bör man i en så utpräglad intressefråga som denna ingripa med lagstiftning först om det visar sig att parterna på arbetsmarknaden saknar förutsättningar att nå en uppgörelse som innehåller en rimlig avvägning mellan de synpunkter som skall tillgodoses. Varken utredningen eller remissinstanserna har antytt att så skulle vara fallet. Mot denna bakgrund är jag för närvarande inte beredd att i denna del ansluta mig till utredningsförslaget. Jag förordar således att den avtalsfrihet som i dag gäller bibehålls. Jag vill emellertid samtidigt understryka att detta ställningstagande kan komma att omprövas om det framkommer att det finns missförhållanden eller att försök att få till stånd ett kollektivavtal på området inte ger resultat.

2.5 Missbruk av företagshemligheter som har anförtrotts i affärsförbindelser m. m.

Mitt förslag: Den som obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos en näringsidkare som han i förtroende har fått del av i samband med en affärsförbindelse med näringsidkaren är skadeståndsskyldig gentemot denne.

Utredningens förslag: Straffansvar skall drabba den som missbrukar en företagshemlighet som har anförtrotts honom i samband med en affärsförbindelse.

Remissinstanserna: Utredningens förslag möter få invändningar. Från näringslivshåll anförs dock att straffansvar bör komma i fråga endast i fall då gärningsmannen uttryckligen har accepterat att ta emot en hemlighet i förtroende.

Skälen för mitt förslag: I affärsförbindelser är det vanligt att företags-hemligheter ges spridning i förtroende, dvs. under förutsättning att de inte förs vidare. Som exempel kan nämnas det fallet att ett företag anlitar ett annat företag som konsult och därvid anförtrotts detta vissa hemliga uppgifter. I de allra flesta fall föreligger det en möjlighet för parterna att genom en särskild överenskommelse reglera sekretessfrågan. I de fall läckagerisken är mer påtaglig – vare sig det beror på att företagshemligheten är särskilt intressant, av större omfattning, föremål för licensgivning eller liknande eller på att relationerna i affärsförhållandet helt enkelt är dåligt utvecklade – torde sådana överenskommelser vara regel.

Enligt min mening finns det goda skäl för att i lagen reglera de nu angivna situationerna. Vi får därigenom bättre överensstämmelse med vad som gäller i andra länder. Ett lagreglerat ansvar för förtroendemissbruk finns såväl i våra nordiska grannländer som i tysk och amerikansk rätt, låt vara att reglernas materiella innehåll varierar. För ett i lag reglerat ansvar i dessa situationer talar dessutom att den löpande verksamheten i affärslivet ges stadga och i vissa fall också förenklas, om det finns en sådan regel att falla tillbaka på. Jag ansluter mig således till utredningens förslag att införa ett legalt ansvar för missbruk av företagshemligheter i kontraktrelationer i fall då uppgifterna har delgivits under sådana former att mottagaren insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja dem eller, med utredningens ordval, fått del av dem i förtroende.

När det gäller påföljden för den som i dessa situationer gör sig skyldig till förtroendemissbruk är jag dock av en annan uppfattning än utredningen, som har föreslagit straffansvar i uppsåtliga fall.

Redan av rättssäkerhetsskäl är jag tveksam till att i dessa fall föreslå ett straffansvar. Flera remissinstanser har påpekat att det i affärssammanhang inte är ovanligt att företagshemligheter delges motparten i större utsträckning än vad denne har behov av och är beredd att ta ansvar för. Bl. a. från näringslivshåll har framhållits att ansvar bara bör inträda, om mottagaren uttryckligen har accepterat att i förtroende ta emot hemligheten. Härtill kommer att det synes föreligga betydande skillnader mellan olika branscher när det gäller formerna för att anförtro företagshemligheter. Även toleransen när det gäller utnyttjandet av anförtrodda hemligheter torde variera mellan olika branscher. Det bör också beaktas att det i dessa fall ofta kan vara svårt att placera det straffrättsliga ansvaret på så att säga rätt chefsnivå inom företaget.

Avgörande för mitt ställningstagande är emellertid här, liksom när det gällde anställdas ansvar för missbruk, att respekten för avtal i största utsträckning bör vila på civilrättsliga regler. Jag föreslår därför att i lagen införs ett skadeståndssanktionerat ansvar för fall då någon har missbrukat

en företagshemlighet som anförtratts i samband med anbudsförfarande, affärsförhandling eller annars i en affärsförbindelse. Det föreslagna ansvaret bör gälla vare sig missbruket har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet.

Mitt förslag innebär att det inte kommer att föreligga någon skillnad i påföljdshänseende mellan å ena sidan missbruk av en företagshemlighet som en anställd har fått del av i sin anställning och å andra sidan missbruk av en företagshemlighet som någon i förtroende har fått del av i en affärstransaktion. Detta innebär en förenkling i förhållande till utredningens förslag såvitt gäller det ansvar som åvilar olika typer av uppdragstagare. Dessa kommer väl oftast att omfattas av den nu föreslagna bestämmelsen om missbruk av företagshemlighet som har anförtratts i en affärsförbindelse. I vissa fall kan dock omständigheterna vara sådana att den som missbrukat förtroendet är att anse som arbetstagare hos näringsidkaren. Men denna gränsdragningsfråga kommer alltså oftast att sakna praktisk betydelse vid tillämpningen av lagens bestämmelser.

2.6 Ansvar i andra fall

Mitt förslag: Straff- och skadeståndsansvar inträder för den som i syfte att obehörigen utnyttja eller röja en företagshemlighet anskaffar denna med vetskap om att den som tillhandahåller företagshemligheten eller någon före honom har berett sig tillgång till den genom företagsspioneri. Skadeståndsskyldighet inträder vidare för den som med uppsåt eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som, enligt vad han inser eller bör inse, har angripits enligt lagen.

Utredningens förslag: Straffansvar inträder också för den som utnyttjar eller röjer en företagshemlighet med vetskap om att den har fått spridning genom missbruk av förtroende i samband med en affärsförbindelse. Vidare föreslår utredningen skadeståndsansvar också för den som på ett otillbörligt sätt bereder sig tillgång till en företagshemlighet. I övrigt överensstämmer utredningens förslag med mitt.

Remissinstanserna: Det av utredningen föreslagna straffansvaret har lämnats utan erinran. Skadeståndsansvaret för den som på ett otillbörligt sätt bereder sig tillgång till en företagshemlighet godtas i sak. Den lagtekniska lösningen utsätts dock för omfattande kritik.

Skälen för mitt förslag: Ofta torde det förhålla sig så att den som på ett obehörigt sätt skaffat sig kännedom om en företagshemlighet inte själv har för avsikt att utnyttja hemligheten i konkurrens med näringsidkaren. Avsikten kan i stället vara att, eventuellt mot ersättning, föra uppgiften vidare till en konkurrent. Det nu sagda gäller vare sig företagshemligheten har angripits genom företagsspioneri eller genom förtroendemissbruk från någon anställd eller från någon som i samband med en affärsförbindelse har fått del av hemligheten. Det kan väl tänkas att uppgiften i sådana fall

vandrar i flera led innan den slutligen når någon som är beredd att använda den i en verksamhet som konkurrerar med näringsidkarens.

Enligt gällande rätt (5 § IKL) kan den som tar emot en yrkeshemlighet eller en teknisk förebild från någon som gjort sig skyldig till ett straffbart angrepp på en sådan hemlighet ådra sig straff- och skadeståndsansvar. Ansvar är emellertid begränsat så att det gäller endast för den som direkt från gärningsmannen tar emot yrkeshemligheter eller förebilder.

När man tar ställning till frågan om vilket ansvar konkurrenter m. fl. bör ha enligt den nya lagen finns det enligt min mening anledning att göra åtskillnad mellan fall där företagshemligheten har fått spridning genom ett straffbart förfarande (företagsspioneri) och fall där spridningen är en följd av förtroendemisbruk.

Beträffande de fall där företagshemligheten har angripits genom företagsspioneri vill jag först beröra brottsbalkens bestämmelser om häleri. Om inte annat föreskrivs i den nya lagen om skydd för företagshemligheter, kommer dessa bestämmelser i princip att vara tillämpliga i fall då en företagshemlighet har frånhänts den rätte innehavaren genom företagsspioneri. Häleribestämmelserna i brottsbalken gäller nämligen vare sig det föregående brottsliga förfarandet är straffbart enligt brottsbalken eller enligt bestämmelser i specialstraffrätten. Frågan är därför om de häleriliknande situationer som kan uppkomma i anslutning till angrepp på företagshemligheter bör regleras genom brottsbalkens bestämmelser eller genom en särskild bestämmelse i lagen om företagshemligheter.

Bestämmelserna i 9 kap. 6 § brottsbalken omfattar tre former av häleri, nämligen sakhäleri, vinningshäleri och fordringshäleri. Sakhäleri består i att gärningsmannen tar befattning med ett föremål som är frånhänt annan genom brott. I fall då en företagshemlighet är materialiserad – det kan t. ex. röra sig om en teknisk förebild – kan ett sakhäleri tänkas följa i spåren av ett företagsspioneri. Vinningshäleri består i att gärningsmannen bereder sig otillbörlig vinning genom annans brottsliga förvärv. Denna kriminalisering syftar bl. a. till att komma åt sådana fall där något har trätt i stället för den sak som frånhänts någon. Under brottsbeskrivningen faller emellertid även andra fall. Bestämmelsen utesluter inte att vinningshäleri kan föreligga när en icke materialiserad företagshemlighet förs vidare från angriparen till tredje man. Brottsbalkens bestämmelser förefaller därför tillräckligt vidsträckta för att täcka in de praktiskt viktiga fallen.

Enligt min mening finns det emellertid skäl som talar för att den nya lagen bör innehålla en särskild bestämmelse som tar sikte på dessa hälerisituationer. Samma synpunkter som jag tidigare har anfört till stöd för en särskild straffbestämmelse om företagsspioneri i den föreslagna lagen talar i den riktningen. Jag föreslår därför att det i lagen bör föras in en särskild straffbestämmelse för fall där någon utnyttjar eller röjer en hemlighet som avslöjats genom ett företagsspioneri.

Till skillnad från vad som gäller enligt 5 § IKL bör straffansvaret sträcka sig längre än till den som direkt har tagit emot en hemlighet från den som gjort sig skyldig till det straffbara angreppet. Ansvar bör även inträda för den som i senare led utnyttjar eller röjer en företagshemlighet med vetskap om att denna är åtkommen genom ett företagsspioneri. Straffansvaret i de

nu berörda situationerna bör givetvis kompletteras med ett skadeståndsansvar för den som har utnyttjat eller röjt företagshemligheten. Skadeståndsansvaret bör enligt min mening uppkomma inte bara vid uppsåtligt utan också vid oaktsamt handlande.

Häleriliknande situationer kan som jag nyss nämnde uppkomma även i fall då företagshemligheter har angripits genom förfaranden som inte är straffbara men som enligt de i de föregående avsnitten föreslagna reglerna skall grunda skadeståndsansvar. Det kan t. ex. röra sig om någon som utnyttjar en företagshemlighet vilken har vidarebefordrats av en anställd hos den näringsidkare som var i besittning av hemligheten. För att upprätthålla en sund och affäretiskt godtagbar konkurrens är det viktigt att den som kommer över en företagshemlighet som har avslöjats på ett sådant sätt förhindras att utnyttja den. I lagen bör därför föras in regler om skadeståndsansvar vilket bör inträda vid sådant utnyttjande eller röjande som har möjliggjorts av ett skadeståndsgrundande missbruk.

I subjektivt hänseende bör det för skadeståndsansvar räcka att den som har vetskap om det bakomliggande förfarandet av oaktsamhet utnyttjar eller röjer hemligheten. Att mellanhänder förekommit mellan den förste angriparen och den som senare utnyttjar hemligheten bör, lika litet som vid det efterföljande straffansvaret vid företagsspioneri, utsluta ansvar. Det finns dock anledning att uppmärksamma att en företagshemlighet som har vandrat genom ett stort antal mellanhänder kan ha blivit så allmänt känd, att den har förlorat sin egenskap av företagshemlighet. Utredningen har vidare föreslagit ett särskilt skadeståndsansvar för förfaranden som inte fullt ut fyller rekvisiten för företagsspioneri men som enligt utredningen likväl är klandervärda. Som exempel på sådana angrepp utifrån nämner utredningen systematisk utfrågning av anställda och värvning eller överköp av anställda i syfte att få del av företagshemligheter. Utredningen understryker att endast klart otillbörliga förfaranden bör omfattas av skadeståndsansvaret och att bestämmelsen i detta fall inte får hindra en fungerande konkurrens. Utredningen uttalar även att skadeståndsskyldighet bör kunna inträda i fall där en konkurrent på ett otillbörligt sätt utnyttjar eller röjer en näringsidkares företagshemlighet utan att något föregående klandervärdt förfarande är för handen under förutsättning att det likväl är fråga om ett särskilt stötande beteende.

Enligt min mening blir gränsen mellan tillbörliga och otillbörliga konkurrensmetoder i många fall flytande med den av utredningen föreslagna bestämmelsen. Det torde i det enskilda fallet vara vanskligt att avgöra om de affäretiska spelreglerna har överträtts genom utfrågning, värvning eller liknande. Att generellt precisera när gränsen skall anses överträdad torde bl. a. med hänsyn till de skilda värderingar som finns inom olika branscher vara nära nog omöjligt. Det är enligt min bedömning inte lämpligt att i lagen föra in en skadeståndsregel av ett sådant obestämt innehåll. Jag föreslår därför inte någon sådan regel.

Mitt förslag: Vid bestämmande av skadestånd enligt den nya lagen skall även omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse kunna beaktas.

Utredningens förslag: Om inte annat kan visas, skall skadan vid ett rättsstridigt angrepp på en företagshemlighet anses uppgå till gängse vederlag vid tiden för angreppet att nyttja den angripna hemligheten eller till kostnaden vid denna tidpunkt för att förvärva eller utveckla hemligheten.

Remissinstanserna: Behovet av en särskild regel om ersättningens storlek vitsordas allmänt. Utredningsförslaget kritiseras dock av flera remissinstanser.

Skälen för mitt förslag: Som utredningen har påpekat kan det i många fall vara svårt för en näringsidkare att visa storleken av den skada som har tillfogats honom genom ett angrepp på en företagshemlighet. Det kan vara näst intill omöjligt att beräkna vilket resultat en rörelse skulle ha haft, om inte angreppet på företagshemligheten hade skett. I en sådan situation kan domstolen visserligen göra en skälighetsbedömning enligt 35 kap. 5 § rättegångsbalken. Erfarenhetsmässigt leder detta emellertid till ersättningsbellopp som inte täcker den verkliga skadan. Det bör därför tillskapas en regel som innebär att skadeståndet blir en verkligt effektiv sanktion.

Enigt min mening är det emellertid mindre lämpligt att, för fall då den faktiska skadan inte kan visas, sätta skadeståndet i relation till gängse vederlag vid tiden för angreppet för att nyttja den angripna uppgiften eller annars vad det vid denna tidpunkt skulle ha kostat att förvärva eller utveckla hemligheten. Som en del remissinstanser har framhållit kan det i vissa fall vara stötande, om den som har gjort sig skyldig till ett rättsstridigt angrepp på en företagshemlighet inte behöver betala högre skadestånd än vad det skulle ha kostat honom att förvärva hemligheten på lagligt sätt.

Det anförda leder till slutsatsen att en regel om beräkningen av ersättningen bör utformas på ett annat sätt än det som utredningen har föreslagit.

Ett sätt att undgå eller i varje fall minska de svårigheter som föreligger för den skadelidande att styrka skadans omfattning skulle kunna vara att ersättningen sätts i relation även till andra omständigheter än sådana som har rent ekonomisk betydelse för näringsidkaren.

Inom patenträtten föreligger, när det gäller att visa omfattningen av en intrångsskada, svårigheter som är jämförbara med dem som uppkommer vid skadeberäkningen till följd av angrepp på företagshemligheter. Den 1 juli 1986 ändrades 58 § patentlagen så att, när ersättning för patentintrång bestäms, hänsyn kan tas även till patenthavarens intresse av att patentintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse (prop. 1985/86:86). En motsvarande bestämmelse infördes den 1 april 1987 i lagen (1986:1425) om skydd för kretsmönster i halvledarprodukter (prop. 1986/87:49).

Skadeståndsregler av liknande innehåll förekommer allmänt inom arbetsrätten. Detta är av särskilt intresse här, eftersom den nya lagens

skadeståndsregler kommer att tillämpas även i förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagare. Om regler om tystnadsplikt för anställda rörande företagshemligheter tas in i kollektivavtal mellan parterna på arbetsmarknaden, är det givetvis en fördel att kunna tillämpa samma skadeståndsregler vare sig skyldighet att utge skadestånd för utnyttjande eller röjande av en företagshemlighet grundas på lagen eller på kollektivavtal.

Vid tillämpningen av en sådan regel om ersättningens bestämmande bör den vinst som skadevällaren uppnått genom sitt angrepp kunna tillmätas viss betydelse. Ett angrepp på en företagshemlighet innebär regelmässigt en förändring av konkurrensförhållandena. Sådana förändringar kan ofta endast med stor svårighet påvisas i absoluta tal. Vid beräkning av skadan bör därför kunna vägas in näringsidkarens allmänna intresse att behålla företagshemligheten liksom skadevällarens bevekelsegrunder för angreppet, dvs. båda parter bedömning av konkurrensläget. Även näringsidkarens skyddsåtgärder kan vara ett mått på hemlighetens betydelse i konkurrenshänseende.

En på detta sätt utformad skadeståndsbestämmelse är ägnad att stärka skadeståndets reparativa funktion. Den har samtidigt en preventiv betydelse på det sättet att skadeståndet kommer att utgöra en effektiv påföljd vid angrepp på företagshemligheter. Skadeståndet måste ligga på en sådan nivå att ett otillbörligt angrepp för en konkurrent inte i något fall ter sig som ekonomiskt fördelaktigt vid en jämförelse med en laglig åtkomst, exempelvis genom en licens. Jag är emellertid inte beredd att, som en remissinstans har varit inne på, föreslå en uttrycklig regel att skadeståndet skall sättas till en multipel av en teoretiskt beräknad licensavgift. Önskemålet med detta förslag tillgodoses på ett flexibelt sätt genom att även andra än rent ekonomiska omständigheter av betydelse för den skadelidande kan beaktas.

2.8 Vitesförbud

Mitt förslag: Har någon angripit en företagshemlighet i strid mot den nya lagen kan domstol vid vite förbjuda angriparen att utnyttja eller röja hemligheten. Även interimistiskt förbud kan meddelas. Ett förbud kan upphävas, om ändamålet med förbudet har förlorat sin betydelse.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Utredningen har dock inte föreslagit någon möjlighet att upphäva ett vitesförbud när ändamålet med förbudet har förlorat sin betydelse. I stället föreslår utredningen att förbudet skall vara tidsbegränsat.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har mottagits positivt. Ett par remissinstanser föreslår dock att det skall finnas en möjlighet att häva ett vitesförbud.

Skälen för mitt förslag: Ett angrepp på en företagshemlighet kan leda till att hemligheten efter angreppet under lång tid utnyttjas som ett illojalt

konkurrensmedel. Enligt min mening bör av denna anledning de traditionella sanktionsformerna straff och skadestånd – på samma sätt som tidigare har skett på andra områden, senast inom patenträtten (se prop. 1985/86:86, LU 29) – kompletteras med en möjlighet att meddela vites-sanktionerat förbud mot fortsatt användning.

En möjlighet att meddela ett sådant förbud innebär flera fördelar. Förbudet kan kombineras med ett vite som i det enskilda fallet bestäms så att en överträdelse inte lönar sig. Vidare kan förbudet riktas direkt även mot juridiska personer. Av intresse är också att vi med införandet av en förbudssanktion anpassar oss till vad som gäller i flera andra länder.

När det gäller möjligheterna att meddela ett vitesförbud finns det anledning att erinra om att det bl. a. är intresset av en i princip fri konkurrens som motiverar att en företagshemlighet inte är förenad med en ensamrätt av den styrka och karaktär som exempelvis följer av ett patent. Näringsidkaren kan sålunda inte hävda någon rätt till företagshemligheten när denna blivit allmänt känd eller eljest upphört. Avsikten med regleringen är endast att skydda näringsidkaren så länge företagshemligheten enligt lagens definition består. Ett förbud bör därför bara kunna komma i fråga vid rättsstridiga angrepp på företagshemligheten och bara kunna riktas mot den som enligt lagen kan göras ansvarig för angreppet.

Det följer av allmänna processregler att den ena parten i ett avtalsförhållande i en civilprocess kan yrka förbud för motparten att vidta sådana handlingar som denne enligt avtalet är förpliktad att avhålla sig från. Detta gäller under förutsättning att det skulle medföra skada för käranden att handlingen företas. Domstolen anses i sådant fall utan särskilt författningsstöd kunna förelägga vite. Om det däremot inte gäller någon avtalsförpliktelse mellan parterna, måste det finnas särskilt stöd i lag eller annan författning för att domstol skall kunna meddela ett vitesförbud.

Behov att kunna inskrida med ett vitesförbud vid angrepp på en företagshemlighet föreligger inte endast vid avtalsbrott utan också vid utomobligatoriska förhållanden. En bestämmelse som ger möjlighet att ingripa med vitesförbud bör därför tas in i den nya lagen. När det gäller de straffsanktionerade angreppen på företagshemligheter bör, liksom i andra sammanhang när en kollision kan uppkomma mellan straff och vite, föreskrivas att den som har överträtt ett vitesförbud inte får dömas till straff för en gärning som omfattas av förbudet.

Sedan utredningen lagt fram sitt förslag har den nya lagen (1985:206) om vite trätt i kraft. Lagen innehåller åtskilliga bestämmelser med generell räckvidd. Bl. a. tillgodoses genom viteslagen ett förslag som i förevarande lagstiftningsärendet har förts fram från en remissinstans om löpande vite i samband med förbud att nyttja eller röja en företagshemlighet. Vitet kan således dömas ut vid varje överträdelse av förbudet (4 § andra stycket viteslagen).

Ett särskilt problem uppkommer i fall då ett vitesförbud tar sikte på vad som tidigare har utgjort en företagshemlighet hos en näringsidkare men som senare har förlorat denna karaktär och blivit allmänt kända fakta. I ett sådant fall kan andra konkurrenter till näringsidkaren än den som har träffats av förbudet fritt utnyttja den aktuella informationen. Förbudet bör

givetvis inte upprätthållas i en sådan situation. Visserligen gäller enligt 9 § lagen om viten att vite inte skall dömas ut om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse. Den vitesförbudne konkurrenten måste emellertid ta en risk, om han i en sådan situation överträder förbudet. Det kan enligt min mening vara lämpligt att han ges möjlighet att själv väcka talan hos domstolen med begäran att förbudet skall hävas. Om man inför en sådan möjlighet, saknas det anledning att såsom utredningen har föreslagit införa en regel om att förbudet skall vara tidsbegränsat. Det torde också i praktiken vara utomordentligt svårt att i förväg bestämma en realistisk tidsgräns.

I likhet med utredningen anser jag att det bör finnas en möjlighet att utverka ett interimistiskt förbud mot utnyttjandet av en företagshemlighet. En bestämmelse om detta bör därför uppställas (jfr prop. 1985/86:86 s. 28 och 41 f). Bestämmelsen bör knyta an till de förutsättningar som gäller för säkerhetsåtgärder enligt 15 kap. rättegångsbalken.

2.9 Säkerhetsåtgärder

Mitt förslag: I fall då den som har angripit en företagshemlighet i strid mot den nya lagen innehar ett föremål eller en handling som innefattar företagshemlighet, får domstol förordna att handlingen eller föremålet skall återlämnas, i vissa fall mot lösen. Kan handlingen eller föremålet inte återlämnas, får domstolen förordna att handlingen eller föremålet skall förstöras eller ändras eller utsättas för annan åtgärd, så att missbruk av företagshemligheten förhindras.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Så gott som alla har godtagit utredningens förslag.

Skälen för mitt förslag: Det är givetvis angeläget att föremål och handlingar som innefattar en företagshemlighet och som har utsatts för ett rättsstridigt angrepp återlämnas till rättsinnehavaren eller oskadliggörs. En bestämmelse av detta innehåll bör därför tas in i den nya lagen. Det kan dock förekomma att den som har angripit företagshemligheten själv har dokumenterat företagshemligheten eller omsatt denna i exempelvis en prototyp. Om det arbete eller den förkovran som angriparen har lagt ned på företagshemligheten kan vara av värde för rättsinnehavaren, skulle det någon gång kunna framstå som skäligt att återlämnandet sker mot lösen. Bestämmelsen bör därför lämna utrymme för ett sådant förordnande.

2.10 Offentliga funktionärer

Mitt förslag: Offentliga funktionärens ansvar beträffande sekretessbelagda uppgifter om myndighetens affärs- och driftförhållanden skall inte sträcka sig längre än det ansvar som enligt den nya lagen skall gälla för anställda i allmänhet vilka i sin anställning har fått del av en företagshemlighet.

Utredningens förslag: Den nya lagen skall, frånsett bestämmelsen om företagsspioneri, inte gälla offentliga funktionärer. Någon ändring görs inte heller i de regler som gäller för dem enligt sekretesslagen (1980:100). Ansvaret för offentliga funktionärer och anställda i privat verksamhet samordnas alltså inte.

Remissinstanserna: Endast ett begränsat antal remissinstanser har berört samordningsfrågan. Några godtar den ståndpunkt utredningen kommit till, medan andra anser att den skillnad som därigenom uppkommer mellan privatanställda och offentliga funktionärer inte är motiverad. Ingen remissinstans har lämnat något förslag till lösning av samordningsfrågan.

Bakgrund: I sekretesslagen anges uttömmande de uppgifter i offentlig verksamhet för vilka sekretess kan föreligga. Någon åtskillnad görs inte mellan muntliga uppgifter och sådana uppgifter som är intagna i handlingar. För varje sekretessfall anges i lagen den maximala sekretesstid som kan förekomma för uppgifter i allmänna handlingar. Sekretesstidens längd i det enskilda fallet avgörs normalt inom ramen för denna maximitid utifrån en skadebedömning vid den tidpunkt då utlämnande av uppgiften aktualiseras.

Sekretesslagen innehåller inga egna ansvarsbestämmelser. I stället gäller ett straffansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken för den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot sådan tystnadsplikt som följer av att viss uppgift omfattas av sekretess enligt sekretesslagen (se 1 kap. 11 § sekretesslagen). Ringa fall av oaktsamma brott är straffria. Förorsakar en straffbar gärning ren förmögenhetsskada, följer det av 2 kap. 4 § skadeståndslagen (1972:207) att skadan skall ersättas.

De skillnader som föreligger mellan sekretesslagens regelsystem och det som gäller enligt IKL kan till stor del förklaras med att bestämmelserna tillhör olika rättsområden och har tillkommit vid olika tider. Frågan om en eventuell samordning av de två lagarna diskutrades redan i förarbetena till sekretesslagen. Det konstaterades dock då att ytterligare överväganden krävdes innan något förslag kunde läggas fram. I syfte att uppnå en bättre likställdhet mellan anställda i privat tjänst och offentliga funktionärer i fråga om tystnadsplikt angående arbetsgivares företagshemligheter genomfördes emellertid i anslutning till sekretesslagens ikraftträdande år 1981 en partiell samordning (prop. 1980/81:18).

Enligt 6 kap. 1 § sekretesslagen gäller sekretess i en myndighets affärsverksamhet för uppgifter om myndighetens affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att någon som driver likartad rörelse gynnas på myndighetens bekostnad om uppgiften röjs. Motsvarande sekretessregel gäller för uppgifter hos myndigheten om bolag, föreningar etc. som driver affärsverksamhet och där det allmänna genom myndigheten har ett bestämmande inflytande eller bedriver revision. Med affärs- och driftförhållanden avses i dessa fall bl. a. marknadsundersökningar, marknadsplaneringar, prissättningskalkyler och planer rörande reklamkampanjer samt utredningar av annat slag, konstruktionsarbeten, prov, förhandlingar och liknande. Den sekretesstid som det kan bli fråga om för nu angivna uppgifter är maximalt 20 år.

Den partiella samordning som infördes år 1981 innebär i huvudsak

följande. En offentlig funktionär är skyldig att iaktta sekretess som följer av 6 kap. 1 § så länge anställnings- eller uppdragsförhållandet varar. Hans ansvar för tiden därefter inskränker sig till att avse sådana uppgifter som omfattas av tystnadsplikt enligt 3 § andra stycket IKL, dvs. tekniska förebilder.

Lagtekniskt har denna koppling mellan sekretesslagen och IKL utförts på följande sätt. För den vars anställning hos myndigheten har upphört gäller enligt 6 kap. 1 § fjärde stycket sekretesslagen förbudet att röja uppgifter om myndighetens affärs- och driftförhållanden endast i den utsträckning som följer av 3 § andra stycket IKL. Av 3 § tredje stycket IKL följer att den lagen, med undantag för bestämmelsen om tekniska förebilder i andra stycket nämnda paragraf, inte är tillämplig på offentliga funktionärer.

Enligt 6 kap. 2 § sekretesslagen gäller i viss utsträckning sekretess för uppgift som hänför sig till ärenden angående förvärv, överlåtelse, upplåtelse eller användning av egendom, tjänst eller annan nytthet om det kan antas att det allmänna lider skada om uppgiften röjs. För uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos en myndighet gäller vidare enligt 8 kap. 10 § sekretesslagen sekretess i vissa fall för enskild som har trätt i affärsförbindelse med myndigheten. Någon samordning av ansvaret enligt dessa bestämmelser med vad som gäller enligt IKL har inte skett.

Skälen för mitt förslag: Utredningen har ingående belyst de skillnader som finns mellan sekretesslagen och IKL såväl från saklig som från systematisk synpunkt. En samordning mellan de två regelsystemen skulle enligt utredningen inte kunna åstadkommas utan betydande systematiska förändringar och en ökad komplexitet i lagstiftningen. Inför detta perspektiv har utredningen menat att någon samordning inte bör göras och har i stället förordat att den nu gällande regleringen innebärande en begränsad samordning mellan sekretesslagen och IKL upphävs.

Även om jag delar utredningens uppfattning att det här är fråga om en kollision mellan två rättsområden med olika traditioner och att det därför kan vara förenat med betydande svårigheter att uppnå likformighet, kan jag inte helt instämma i utredningens slutsats. De skillnader som finns mellan regelsystemen bör inte överbetonas. Avseende måste i stället fästas vid att en myndighet kan driva en verksamhet som i konkurrenshänseende är helt jämförbar med enskild näringsverksamhet.

En samordning mellan sekretesslagen och den nya lagen om skydd för företagshemligheter bör inte omfatta andra situationer än de där skyddsintressena sammanfaller. Det skall således vara fråga om uppgifter i en konkurrensutsatt verksamhet, och skyddsbehovet skall dessutom vara motiverat just av konkurrensskäl. Att en samordning bör omfatta de uppgifter som kan åtnjuta sekretess enligt 6 kap. 1 § sekretesslagen anser jag för min del vara klart. Härutöver innehåller visserligen såväl detta som andra kapitel i sekretesslagen bestämmelser om sekretess för uppgifter, som – om de ingår i en näringsverksamhet – otvivelaktigt kan utgöra företagshemligheter. Sekretesslagen innehåller också bestämmelser som syftar till att skydda andras uppgifter. I flertalet av de här åsyftade fallen är syftet med sekretessbestämmelsen inte att skydda allmän verksamhet mot

konkurrens från andra utan att skydda andra allmänna eller enskilda intressen. Detta utesluter inte i och för sig att bestämmelserna likväl kan ha betydelse från konkurrenssynpunkt. Det kan därför ifrågasättas, såsom utredningen också gjort, om inte en samordning måste omfatta fler bestämmelser än 6 kap. 1 §.

Mot en bredare samordning talar främst praktiska skäl. Redan genom en samordning med 6 kap. 1 § undanröjs de flesta kollisionsfall där ett gemensamt konkurrensskäl utgör grunden för tystnadsplikten. Skulle samordningen omfatta även andra bestämmelser i sekretesslagen, uppkommer svårigheten att avgöra om tystnadsplikten är motiverad för att skydda i verklig mening konkurrensutsatt verksamhet hos det allmänna eller om den behövs av hänsyn till andra intressen.

En bredare samordning kan inte heller åstadkommas utan ett förhållandevis omfattande och tekniskt komplicerat regelsystem.

Sammanfattningsvis finner jag därför att samordningen på samma sätt som i gällande rätt bör begränsas till sådana uppgifter för vilka sekretess kan föreligga enligt 6 kap. 1 § sekretesslagen.

När det så gäller frågan hur långt samordningen mellan 6 kap. 1 § sekretesslagen och den nya lagen om skydd för företagshemligheter bör drivas finns det anledning att erinra om att offentliga funktionärs överträdelse av tystnadsplikt utgör ett brott. På denna punkt finns det inte utrymme för en omprövning som innebär att straffansvaret avskaffas. En ändamålsenlig harmonisering förutsätter inte heller en sådan avkriminalisering. Straffansvaret för offentliga funktionärer är för övrigt inte den från praktisk synpunkt mest besvärande skillnaden mellan regelsystemen. Detta är i stället den olikhet som med utredningens förslag skulle uppstå när det gäller ansvaret efter det att anställningen har upphört.

För den offentlige funktionären skulle med utredningens förslag gälla en oinskränkt och straffrättsligt sanktionerad sekretess även sedan anställningen har upphört. När det däremot gäller tidigare anställda inom den privata sektorn bygger såväl utredningens förslag som den av mig förordade utformningen av skyddet för företagshemligheter på tanken att dessa normalt skall vara oförhindrade att utnyttja den kunskap och erfarenhet som de har förvärvat i sin tidigare anställning. En sådan skillnad mellan offentligt och privat anställda är, menar jag, inte acceptabel från rättvisesynpunkt. Den är inte heller sakligt motiverad. I stället bör, på motsvarande sätt som i gällande rätt, en offentlig funktionärs ansvar för uppgifter som åtnjuter sekretess enligt 6 kap. 1 § sekretesslagen inte vara mer vidsträckt än som följer av den nya lagen om skydd för företagshemligheter. Detta innebär inte i och för sig att sekretessen enligt den angivna bestämmelsen bör upphävas utan blott att de straffrättsliga ansvarsregler som är knutna till sekretesslagen (20 kap. 3 § brottsbalken) bör ersättas av de skadeståndsrättsliga ansvarsreglerna i lagen om skydd för företagshemligheter.

En harmonisering av reglerna bör inte ses enbart ur den anställdes perspektiv. Genom lagen om företagshemligheter förstärks i vissa avseenden näringsidkarens ställning. Som jag tidigare redovisat är detta fallet såvitt gäller det skadeståndsrättsliga skyddet för näringsidkaren (avsnitt

2.7). Genom förbudsinstitutet förbättras vidare näringsidkarens möjligheter att begränsa skadeverkningarna av ett angrepp (avsnitt 2.8). Att skyddet för företagshemligheter förstärks är lika angeläget inom den offentliga som inom den privata sektorn. De angivna bestämmelserna, liksom de som jag har föreslagit om inlösen och säkerhetsåtgärder (avsnitt 2.9), bör därför gälla även vid angrepp på företagshemligheter i offentlig verksamhet. En erinran om att lagen om skydd för företagshemligheter kan äga tillämpning vid sidan av sekretesslagen bör tas in i en ny bestämmelse i sekretesslagen.

2.11 Ikraftträdande m. m.

Den nya lagen om skydd för företagshemligheter bör, liksom följändringarna i datalagen och sekretesslagen, träda i kraft den 1 januari 1989. Samtidigt bör lagen (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens upphöra att gälla.

Någon övergångsbestämmelse avseende de nya straffrättsliga reglerna i lagen om skydd för företagshemligheter behövs inte. På detta område gäller nämligen de allmänna principer som har kommit till uttryck i 5 § lagen (1964:313) om införande av brottsbalken och som innebär bl. a. följande. Straff skall bestämmas enligt den lag som gäller när gärningen företogs. Gäller annan lag när domen meddelas, skall dock som regel den lagen tillämpas om den leder till frihet från straff eller till lindrigare straff.

Bestämmelserna om skadestånd i den nya lagen bör i enlighet med allmänna principer på detta område inte tillämpas på handlingar som har företagits före ikraftträdandet. I sådana fall bör i stället den äldre lagen tillämpas. En övergångsbestämmelse av detta innehåll bör därför uppställas.

2.12 Kostnader

De nuvarande reglerna till skydd för företagshemligheter har tillämpats i ett mycket begränsat antal rättsliga avgöranden. Det finns inte skäl att anta att den nya lagstiftningen kommer att leda till en ökning av antalet fall som inte ryms inom ramen för domstolarnas nuvarande resurser.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om skydd för företagshemligheter,
2. lag om ändring i datalagen (1973:289),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

4.1 Förslag till lag om skydd för företagshemligheter

Inledande bestämmelser

1 §

Med företagshemlighet avses i denna lag sådan information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom.

Med information förstås både sådana uppgifter som har dokumenterats i någon form, inbegripet ritningar, modeller och andra liknande tekniska förebilder, och enskilda personers kännedom om ett visst förhållande, även om det inte har dokumenterats på något särskilt sätt.

(Jfr 1 § i utredningens förslag)

Paragrafen innehåller en legaldefinition av begreppet företagshemlighet. Frågan har relativt utförligt behandlats i avsnitt 2.2 i den allmänna motiveeringen.

Första stycket

Förutsättningarna för att en företagshemlighet skall föreligga anges i första stycket. Definitionen bygger på tre kriterier:

1. det skall gälla information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse,
2. informationen skall hållas hemlig av näringsidkaren,
3. ett röjande av informationen skall vara ägnat att medföra skada för näringsidkaren.

Uttrycket *information* har i detta sammanhang samma betydelse som i allmänt språkbruk och fungerar som en neutral samlingsbeteckning för uppgifter, kunskaper och vetande av vilket slag som helst. I begreppet ryms således alla typer av uppgifter oberoende av om dessa är enkla och okomplicerade eller unika, komplexa eller på annat sätt kvalificerade. Som framgår av paragrafens andra stycke kan det vara fråga om information som har dokumenterats i någon form – t. ex. i skrift eller i en teknisk förebild – eller om rena minneskunskaper eller vetande hos en enskild person.

Begreppet information har alltså en vidsträckt innebörd. Gränserna för vad som utgör företagshemlighet sätts i stället av de övriga kriterierna i definitionen. Ytterligare begränsningar när det gäller ansvaret för den som utnyttjar eller röjer en företagshemlighet följer av att utnyttjandet eller röjandet enligt de följande paragraferna skall ha skett uppsåtligen eller, i vissa fall, av oaktsamhet samt att förfarandet skall ha skett obehörigen.

Informationen skall, för att kunna utgöra en företagshemlighet, röra affärs- eller driftförhållanden i en *näringsidkares* rörelse. Till att börja med innebär detta att informationen skall ha anknytning till ett företag. Begreppet näringsidkare skall fattas i vidsträckt bemärkelse och inbegriper varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art, oavsett om verksamheten är inriktad på vinst eller ej. Detta

innebär att inte bara privata företag utan också de affärsdrivande verken, t. ex. tele- eller postverket, är näringsidkare i lagens bemärkelse. Detsamma gäller andra myndigheter i den utsträckning de bedriver näringsverksamhet (jfr bl. a. prop. 1984/85:110 s.141). Vidare skall informationen ha anknytning till näringsverksamheten. Traditionellt har det gjorts åtskillnad mellan information om tekniska och kommersiella förhållanden. Inom näringslivet hänförs man numera också ofta information om administrativa förhållanden till en särskild kategori. Någon anledning att i detta sammanhang göra en sådan uppdelning av informationen i olika kategorier finns emellertid inte. Det avgörande är att informationen i något avseende rör näringsidkarens affärs- eller driftförhållanden. På samma sätt som när detta begrepp används i exempelvis sekretesslagen (bl. a. 6 kap. 1 §) avses härmed inte bara kommersiella uppgifter om enskilda affärshändelser utan också information om affärshändelser av mer allmänt slag, såsom marknadsundersökningar, marknadsplanering, prissättningskalkyler och planer rörande reklamkampanjer (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 145). Begreppet inkluderar information som kan hänföras till den pågående driften eller produktionen samt information som rör konstruktions- och utvecklingsarbete, forskning, prov och liknande. En gräns måste emellertid dras mellan sådan information om affärs- och driftförhållanden som finns i näringsidkarens rörelse och vad som kan klassas som personlig skicklighet, erfarenhet och kunskap hos någon som är anställd i näringsverksamheten. Denna gräns kan visserligen mera sällan förväntas bli av praktisk betydelse. Principen bör vara att information som vem som helst med adekvat utbildning kan omsätta i praktiskt resultat bör anses som information i näringsidkarens rörelse. Är emellertid informationen knuten till individen, så att den inte genom en instruktion eller anvisning kan överflyttas till någon annan, bör den anses vara av personlig art och således inte ingå i näringsidkarens rörelse (se utredningens betänkande s. 373). För att information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkarens rörelse skall kunna vara en företagshemlighet krävs att näringsidkaren håller informationen *hemlig*. Detta får inte förstås som ett krav på ett absolut hemlighållande. I själva verket torde sådan information som det här är fråga om vara känd av flera. I uttrycket *hemlig* ligger att informationen inte får vara tillgänglig för envar som kan ha ett intresse av att ta del av den. Hemlighållandet har således en relativ innebörd.

Inom företag kan information rent allmänt sägas vara hemlig, om den inte får yppas till andra än de anställda som behöver den för att fullgöra sitt arbete. I ett mindre företag kan detta innebära att alla inom företaget känner till hemligheten. Inom ett storföretag kan informationen vara känd inom en eller flera avdelningar men likväl – totalt sett – vara hemlig. Inte ens företaget som sådant bildar emellertid en absolut gräns för hemlighållandet. Vid exempelvis organiserat samarbete, licensgivning eller legotillverkning innebär inte det förhållandet att informationen förs utanför det egna företaget att hemlighållandet går förlorat. När spridningen går utanför företaget får den dock inte vara allmän och okontrollerad. För att bibehålla sin status av hemlig får informationen således inte spridas utanför en krets som åtminstone i princip är identifierbar och sluten.

I det nu diskuterade rekvisitet ingår även att näringsidkaren skall *hålla* informationen hemlig. Avsikten härmed är att markera att han skall ha ambitionen att behålla informationen inom den krets där den är känd. En sådan ambition eller vilja kan komma till uttryck på olika sätt. Det kan ske genom att arbetsgivaren upplyser sina anställda om att viss information inte får spridas utanför en viss grupp. Det kan också ske genom utfärdande av säkerhetsinstruktioner, hemligstämpling eller liknande. Även säkerhetsåtgärder som inläsning av dokument, säkerhetskoder, tillträdesbe-gränsningar och besöksförbud kan visa på näringsidkarens vilja till hemlig-hållande. Emellertid skall detta rekvisit inte uppfattas som ett formkrav. Inte sällan torde det förhålla sig så att näringsidkarens intentioner i detta avseende är fullt klara utan att någon särskild åtgärd erfordras. Verksamhetens inriktning och former kan vara sådana att det måste stå klart för de anställda att det är fråga om hemlig information. Avsaknaden av en formellt manifesterad säkerhetsåtgärd, exempelvis föreskrift om inläsningsrutin, bör i ett sådant fall inte föranleda att informationen ej omfattas av lagen. Just frånvaron av sådana säkerhetsåtgärder kan emellertid givetvis leda till att de anställda inte är eller bör vara medvetna om att informationen är hemlig och då inte kan drabbas av någon påföljd om de utnyttjar eller röjer hemligheten.

Ofta framkommer skyddsvärd information som ett resultat av de anställdas arbetsprestationer i näringsverksamheten. I dessa fall saknar arbetsgivaren åtminstone till en början kännedom inte bara om informationens innehåll utan också om dess existens. Även i dessa fall bör informationen likväl kunna omfattas av lagen. Kravet att näringsidkaren skall hålla informationen hemlig bör nämligen anses uppfyllt då han har klargjort eller det ändå står klart att information av ett viss slag inte får spridas utanför en viss krets. Det är alltså exempelvis inte någon förutsättning att arbetsgivaren har vetskap om att arbetstagarna på företagets forskningsavdelning har gjort en viss upptäckt eller en viss uppfinning. Detta ligger i linje med att arbetsgivaren som regel har rätt till resultatet av arbetstagarens prestationer. Endast om arbetstagarens prestation i tjänsten är en patenterbar uppfinning har arbetstagaren själv en principiell rätt till resultatet. Arbetsgivaren har dock i dessa fall enligt lagen (1949:345) om rätten till arbetstagarers uppfinningar vissa möjligheter att mot ersättning få överta den patenterbara uppfinningen.

Som har nämnts tidigare omfattar begreppet företagshemlighet endast de speciella företagshemligheterna, men inte den allmänna yrkeskunskap och skicklighet som en anställd har förvärvat i sin tjänst. Till denna fråga återkommer jag i specialmotiveringen till 6 § andra stycket.

Genom det tredje ledet i definitionen – *skaderekvisitet* – ställs vissa krav på den information som skyddas som en företagshemlighet. Informationen måste ha ett värde i näringsidkarens hand. Detta värde visar sig i att det medför skada eller risk för skada om hemligheten röjs.

I lagen används uttrycket "är ägnat att medföra skada" för att markera att det inte krävs att skada verkligen uppkommit i det enskilda fallet. Det räcker att situationen är sådan att röjandet typiskt sett är av beskaffenhet att det medför skada. Härigenom blir det lättare att vid talan exempelvis

om vitesförbud styrka att det är fråga om en företagshemlighet. Frågorna om lagens skadebegrepp och om bestämmande av skadeståndet behandlas i 9 §.

Vid bedömningen av frågan om ett röjande är ägnat att medföra skada är det i och för sig utan betydelse om den information som det är fråga om har varit kostsam att utveckla eller ej. Avgörande är endast om själva röjandet har orsakat ekonomiska konsekvenser eller annan skada för näringsidkaren.

En näringsidkare kan legalt, exempelvis genom licens- eller samarbetsavtal, ha tagit emot *en annan näringsidkares företagshemlighet*. Det kan också vara så att en näringsidkare i egenskap av konsult har fått inblick i hemlig information hos en annan näringsidkare. Företagshemligheten kan i dessa fall sägas vara gemensam för de båda näringsidkarna. Vanligen uppkommer skada för dem båda, om hemligheten röjs. I vissa fall kan skadan emellertid komma att drabba endast den näringsidkare från vilken hemligheten ursprungligen härrör. I ett sådant fall är det givetvis fråga om en företagshemlighet hos denne som skyddas av lagen även om röjandet sker hos en annan näringsidkare. Någon särskild bestämmelse härom har inte ansetts erforderlig (jfr utredningens förslag).

Det har inte i själva legaldefinitionen angetts att det skall röra sig om ett *obehörigt* utnyttjande eller röjande. Detta krävs dock för att ansvar skall inträda enligt 3–7 §§. Ansvar kan sålunda inte utkrävas enligt dessa paragrafer, om någon röjer ett olagligt förhållande inför en myndighet eller annat behörigt organ. Som exempel kan nämnas att företaget bryter mot skatte- eller miljölagstiftningen eller konkurrenslagen.

I gällande rätt används på flera ställen uttrycket *yrkeshemlighet*, exempelvis i rättegångsbalken (36 kap. 6 § RB). Den praktiska innebörden torde många gånger sammanfalla med vad som här tidigare har sagts om det nya begreppet *företagshemlighet*. Det senare begreppet torde dock främst genom skaderekvisitet ha en mer inskränkt betydelse och begreppen är inte utbytbara.

Andra stycket

Detta stycke innehåller ett förtydligande av begreppet *information*. Frågan har behandlats i anslutning till definitionen av företagshemlighet i första stycket.

Straff

2 §

Den som med uppsåt olovligen bereder sig tillgång till en företagshemlighet skall dömas för *företagsspioneri* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst sex år.

Till ansvar enligt första stycket skall dock inte dömas, om gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

För försök eller förberedelse till företagsspioneri skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

(Jfr 2 § första och tredje styckena i utredningens förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om straff för företagsspioneri. Frågan har i den allmänna motiveringen behandlats i avsnitt 2.3.

Första stycket

Det brottsliga förfarandet består i att någon *på ett olovligt sätt bereder sig tillgång* till en företagshemlighet.

Det är uppenbart att den som bereder sig tillgång till en företagshemlighet genom ett förfarande som enligt brottsbalken eller särskild straffbestämmelse är kriminaliserat förfar på ett sätt som enligt denna bestämmelse är olovligt. Paragrafen omfattar emellertid inte endast förfaringsätt som är lagstridiga enligt annan lagstiftning. Syftet är att fånga in även sådana fall där gärningsmannen på annat sätt mot näringsidkarens vilja bryter igenom hemlighållandet i avsikt att bereda sig tillgång till företagshemligheten. Om exempelvis någon som av en tillfällighet har möjlighet att tillgripa ett dokument, som innehåller en företagshemlighet, avstår från detta och i stället väljer att kopiera dokumentet eller lägga innehållet på minnet för att på så sätt komma åt den hemliga informationen, är detta ett olovligt förfarande enligt förevarande paragraf.

Det anförda innebär att själva tillvägagångssättet att komma över företagshemligheten inte är av någon omedelbar betydelse för straffbarheten. Det avgörande är i stället att gärningsmannen "olovligen" bereder sig tillgång till hemligheten. När det är fråga om personer som står utanför företaget torde detta rekvisit mera sällan komma att vålla några problem i den praktiska tillämpningen. Om exempelvis en näringsidkare angriper en annan näringsidkares hemligheter eller uppdrar åt en annan person att bereda sig tillgång till hemligheten, torde det i allmänhet inte vara svårt att konstatera att handlandet har skett olovligen.

Företagsspioneri kan emellertid begås även av anställda. Kravet på olovlighet får i sådana fall en central betydelse vid tillämpningen av förevarande paragraf. Frågan blir i allmänhet att bedöma mot bakgrund av den ställning som den anställde intar i företaget. Paragrafen täcker i princip sådana fall då en anställd bereder sig tillgång till sådan information som ligger klart utanför ramen för hans arbetsuppgifter. Antag att en anställd, som sysslar med produktutveckling inom ett företag, söker upp och läser handlingar rörande företagets hemliga tillverkningsbeskrivningar. Detta sker självfallet inte olovligen, om det sker i och för den anställdes arbete. Vad som är uttryckligen eller underförstått medgivet från arbetsgivarens sida är alltså inte olovligt. Men antag i stället att en anställd, som har till uppgift att sköta bokföringen i företaget, beger sig till företagets forskningslaboratorium och där läser hemliga dokument som han inte behöver för sitt arbete. Ett sådant handlande torde i allmänhet vara att anse som olovligt på samma sätt som om det hade företagits av någon utomstående.

I uttrycket "bereder sig tillgång till" ligger att gärningsmannen utövar en aktivitet. Detta skall ses i sammanhang med kravet på uppsåt. Gärningsmannens vilja skall således vara inriktad på att komma över den information som hålls hemlig för honom. Han skall känna till eller i vart fall inse

möjligheten att det rör sig om hemlig information, samtidigt som vetskap om de rätta förhållandena inte heller skulle ha avhållit honom från att bereda sig tillgång till hemligheten. Den som av en slump får reda på någon annans företagshemlighet gör sig således inte skyldig till företagsspioneri. Ett exempel är att en besökare i samband med en beledsagad rundvandring på ett företag får syn på en maskin vars yttre ger en viss information om företagets hemliga tekniska förfarande. Ett annat exempel är att en potentiell kund i samband med ett affärssamtal råkar höra vad säljarföretagets företrädare säger till varandra om företagets position i förhandlingarna. När det gäller anställda gäller på motsvarande sätt att det självfallet inte blir straffbart att någon i sin anställning får reda på sådant som han visserligen inte behöver för att klara sina arbetsuppgifter men som han erfar under det att han på vanligt sätt utför sina arbetsuppgifter. Antag att en anställd på företagets bokföringsavdelning behöver vissa statistiska uppgifter. För detta ändamål studerar han handlingar rörande företagets tillverkning och får då tillgång till vissa hemliga uppgifter om tillverkningsprocessen. Ett sådant händelseförlopp omfattas alltså inte av förevarande paragraf.

Som redan i viss mån har berörts är det en förutsättning för straffbarhet att gärningen begås med *uppsåt*. Något krav på direkt uppsåt har inte ställts upp. Det är alltså tillräckligt med indirekt eller eventuellt uppsåt. Uppsåtet skall täcka alla objektiva moment i gärningsbeskrivningen.

För företagsspioneri krävs inte att gärningsmannen också utnyttjar eller röjer den företagshemlighet som han kommit över. Gärningen är fullbordad i och med att han på ett olovligt sätt har berett sig tillgång till hemligheten.

Påföljden för företagsspioneri är normalt böter eller fängelse i två år. I fall då brottet är grovt är straffskalan utsträckt till fängelse i sex år. Huruvida brottet är grovt får bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, varvid hänsyn bör tas bl. a. till förfaringssättet och de värden som har utsatts för angreppet. I de fall det olovliga förfarandet innefattar en gärning som enligt andra straffbestämmelser skulle ha varit straffbar, kan bedömningen påverkas av om denna gärning vore att bedöma som grov.

Företagsspioneri kan, liksom annan brottslig verksamhet, begås endast av fysiska personer. Likväl kan det vara fråga om ett förfarande som ingår som ett led i en näringsverksamhet. Brottet kan ha en klar anknytning till den verksamhet som bedrivs av gärningsmannen i hans egenskap av näringsidkare eller som anställd hos den som bedriver näringsverksamhet. Är det fråga om allvarigare brottslighet, vilket ingalunda kan uteslutas vid företagsspioneri, kan även företagsbot enligt 36 kap. 7 § första stycket brottsbalken komma i fråga.

Andra stycket

I de fall företagsspioneri konkurrerar med gärning som är straffbar enligt andra bestämmelser tar bestämmelsen i första stycket normalt över. Gärningsmannen skall således dömas till ansvar enbart för företagsspioneri

och någon konkurrens med övriga tänkbara tillämpliga straffbestämmelser föreligger inte. Detta gäller dock enligt förevarande stycke inte när den konkurrerande gärningen är belagd med strängare straff än fängelse i sex år. Endast i ett fåtal fall är sådant straff föreskrivet för brott som i praktiken kan tänkas konkurrera med företagsspioneri. Ett exempel är dock grovt rån enligt 8 kap. 6 § brottsbalken. I sådana fall skall de allmänna konkurrensreglerna inom straffrätten tillämpas.

Tredje stycket

I förevarande stycke slås fast att försök och förberedelse till företagsspioneri är straffbart. I detta sammanhang tillämpas de grundsatser som återfinns i 23 kap. brottsbalken.

3 §

Den som i syfte att obehörigen utnyttja eller röja en företagshemlighet anskaffar denna med vetskap om att den som tillhandahåller hemligheten eller någon före honom har berett sig tillgång till denna genom företagsspioneri skall dömas för *olovlig befattning med företagshemlighet* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

Till ansvar enligt första stycket skall dock inte dömas, om gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

(Jfr 2 § andra stycket i utredningens förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om straff för olovlig befattning med företagshemlighet. Den tar sikte inte bara på konkurrenter till den näringsidkare som har utsatts för angreppet utan också på andra som på visst sätt befattar sig med företagshemligheten.

Det bör erinras om att en sådan konkurrent till en näringsidkare som på ett mer aktivt sätt har tagit del i ett företagsspioneri kan dömas för sin medverkan till brottet i enlighet med reglerna i 23 kap. brottsbalken.

Första stycket

Det straffbara handlandet enligt denna paragraf består i att någon *anskaffar* en företagshemlighet som har åtkommit genom företagsspioneri. Med uttrycket "anskaffar" avses i och för sig varje slags förvärv av uppgiften. Det är ingen förutsättning för straffbarheten att gärningsmannen erbjuder betalning för att få del av den hemliga informationen. Även inhämtande av information såsom en ren väntjänst kan omfattas av bestämmelsen.

En förutsättning för straffbarhet är att anskaffandet sker i direkt *syfte att obehörigen utnyttja eller röja* hemligheten. Detta innebär exempelvis att den som av en tillfällighet eller utan att själv ha bett om det får reda på den hemliga informationen inte kan drabbas av straff. En annan sak är att den som faktiskt har utnyttjat en annans företagshemlighet utan att vara behörig till det oftast kan antas ha haft avsikten till detta redan då han anskaffade den. Än tydligare kan detta framstå i fall då han har utgett ekonomisk kompensation för att få del av hemligheten. Det kan tilläggas att den som utnyttjar eller röjer en företagshemlighet utan att ha anskaffat den i sådant

syfte som har nämnts förut kan drabbas av skadeståndsansvar enligt 7 §, om han har tagit emot företagshemligheten av någon som enligt vad han inser eller bör inse har gjort sig skyldig till företagsspioneri eller olovlig befattning med företagshemlighet. Med *utnyttjande* avses att någon i egen verksamhet praktiskt tillämpar den information som företagshemligheten innebär. Det skall vara fråga om ett kommersiellt utnyttjande, men det krävs inte att verksamheten går med vinst. Med *röjande* avses att gärningsmannen avslöjar hemligheten för någon annan. Det saknar i princip betydelse huruvida detta röjande sker mot ersättning eller ej.

En ytterligare förutsättning för straffbarhet är att gärningsmannen har haft *vetskap* om att någon har berett sig tillgång till hemligheten genom *företagsspioneri*. Det krävs dock inte att gärningsmannen anskaffar hemligheten direkt av den som gjort sig skyldig till företagsspioneri. Ansvar inträder även om hemligheten har vandrat genom flera mellanhänder. Att gärningsmannen får del av hemligheten måste emellertid ytterst kunna hänföras till företagsspioneriet. Om någon förvärvar en näringsidkares företagshemlighet från en anställd hos denne som svikit sin lojalitetsplikt, är det inte straffbart även om förvärvaren vet att hemligheten också har fått spridning genom att någon annan än den anställde har gjort sig skyldig till företagsspioneri.

Straffet för det här aktuella brottet är böter eller fängelse i högst två år. Är brottet grovt kan gärningsmannen dock dömas till fängelse i högst fyra år. Beträffande bedömningen av frågan om brottet är grovt kan hänvisas till vad som har sagts i specialmotiveringen till 2 §.

Andra stycket

Bestämmelsen om olovlig befattning med företagshemlighet tar normalt över straffbestämmelser i andra lagar. Ett undantag gäller dock enligt förevarande stycke i fall då gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken (jfr 2 § andra stycket och specialmotiveringen till den bestämmelsen).

Skadestånd

4 §

Den som gör sig skyldig till brott enligt 2 eller 3 § skall ersätta den skada som uppkommer genom brottet eller genom att han obehörigen utnyttjar eller röjer hemligheten.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag)

I paragrafen regleras de fall då skadeståndsskyldighet inträder till följd av att en företagshemlighet anskaffas genom ett brottsligt förfarande eller senare utnyttjas eller röjs av gärningsmannen.

Om någon gör sig skyldig till företagsspioneri kan detta leda till att näringsidkaren tillfogas saksador. Av större betydelse är emellertid den s. k. rena förmögenhetsskada som kan bli följden av att företagshemligheten röjs eller utnyttjas. Även sådan skada skall ersättas enligt förevarande

paragraf. Vid bestämmande av skadeståndet kan hänsyn tas även till omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse (se 9 §).

I den mån en viss skadeståndsrättslig fråga har lämnats oreglerad i lagen om skydd för företagshemligheter, inträder skadeståndslagens regler som ett komplement. Detta gäller främst skadeståndslagens regler om jämkning av skadeståndet.

Den som gör sig skyldig till företagsspioneri eller till olovlig befattning med företagshemlighet skall ersätta den skada som uppkommer genom det brottsliga förfarandet. I den mån själva anskaffandet medför skada inträder ersättningskyldighet för denna. Emellertid finns det anledning att räkna med att den betydelsefulla skadan ofta inte uppkommer genom anskaffandet utan genom att gärningsmannen utnyttjar eller röjer den hemlighet som han har fått tillgång till. Själva utnyttjandet eller röjandet ingår inte i rekvisiten för företagsspioneri eller olovlig befattning med företagshemlighet. Genom förevarande paragraf sträcks skadeståndsskyldigheten ut så att den omfattar även den skada som gärningsmannen åstadkommer genom att obehörigen utnyttja eller röja den företagshemlighet som han har fått tillgång till.

5 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos en näringsidkare som han i förtroende har fått del av i samband med en affärsförbindelse med denne skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

(Jfr 3 § i utredningsförslaget)

I paragrafen föreskrivs skadeståndsskyldighet vid missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelser. Frågan har behandlats i avsnitt 2.5 i den allmänna motiveringen.

I de fall som avses här har företagshemligheten inte angripits genom ett brottsligt förfarande. Utgångspunkten är att någon i förtroende har fått del av en företagshemlighet hos en näringsidkare i samband med en affärsförbindelse med denne. Det innebär att det ofta föreligger en avtalsrelation mellan näringsidkaren och den som fått del av företagshemligheten. Av avtalet kan uttryckligen eller underförstått följa att mottagaren inte får utnyttja eller röja företagshemligheten på annat sätt än parterna är överens om. Om mottagaren handlar i strid häremot är detta ett avtalsbrott, som kan utgöra grund för skadestånd. I uttrycket affärsförbindelse ligger emellertid inte att det måste föreligga något bindande avtal mellan parterna. Redan under ett förhandlingsskede kan mottagaren ha fått del av en företagshemlighet på sådant sätt att ett förtroendeförhållande får anses föreligga.

Paragrafen hänför sig till kommersiella förhållanden. Att det skall vara fråga om en affärsförbindelse innebär i praktiken att mottagaren av företagshemligheten måste vara en näringsidkare eller någon som är anställd hos en näringsidkare. Affärsförbindelsen som sådan kan vara av vilket slag som helst. Det kan vara fråga om ett samarbete mellan två företag eller om ett förhållande mellan en näringsidkare och en utomstående konsult av något slag. Ett annat exempel är att ett företag från ett annat företag har fordrat in ett anbud som innehåller förtroliga uppgifter.

Som framgår av lagtexten skall det vara fråga om en uppgift som någon har fått del av *i förtroende*. Så kan anses vara fallet endast när mottagaren inser eller bör inse att det är en förutsättning för att han skall få del av uppgiften att han inte obehörigen utnyttjar eller röjer den. En sådan förutsättning kan ofta vara uttalad eller rentav reglerad i ett särskilt avtal mellan kontrahenterna. I andra fall kan denna förutsättning utan vidare anses framgå av omständigheterna. Som har framhållits under remissbehandlingen föreligger det inte någon tystnadsplikt när det gäller information som lämnas i sammanhang av detta slag och som ligger vid sidan av eller som går klart utöver det som parternas kontakter gäller. Frågan om vad som omfattas av förtroendet måste givetvis bedömas med ledning av omständigheterna i det enskilda fallet. Det bör betonas att bevisbördan för att en viss uppgift har lämnats i förtroende inte ligger på mottagaren. Den som lämnar ut uppgiften har därför anledning att i tveksamma fall klargöra förutsättningarna och kanske t. o. m. träffa ett formligt avtal om sekretess m. m.

Skadeståndsskyldighet föreligger om mottagaren *obehörigen* utnyttjar eller röjer den företagshemlighet som han har fått del av i förtroende. Här ligger att företagshemligheten uppsåtligen eller av oaktsamhet används på ett sätt som inte var avsett i affärsrelationen. Ett exempel är att den som har infortrat ett anbud men inte antar detta utnyttjar en företagshemlighet som framgår av anbudet. Paragrafen innehåller ingen särskild begränsning av den tid under vilken mottagaren av företagshemligheten inte får utnyttja eller röja denna. Bundenheten kvarstår i allmänhet så länge som företagshemligheten som sådan består, dvs. så länge som ett röjande av informationen är ägnat att medföra skada för näringsidkaren. Frågan om preskription av skadeståndet regleras i 10 §.

6 §

En arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos arbetsgivaren som han har fått del av i sin anställning under sådana förhållanden att han insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja den skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

Har förfarandet vidtagits sedan anställningen upphört, gäller första stycket endast om det finns synnerliga skäl.

(Jfr 4 § i utredningsförslaget)

Denna paragraf rör ansvar för en arbetstagare som i sin anställning har fått del av en företagshemlighet och som obehörigen utnyttjar eller röjer hemligheten. Frågan har behandlats i avsnitt 2.4 i den allmänna motiveringen.

Bestämmelserna i förevarande paragraf utgör – i likhet med övriga bestämmelser om skadestånd – specialbestämmelser som inom lagens tillämpningsområde skall tillämpas i stället för reglerna i skadeståndslagen. Detta innebär bl. a. att principen i den senare lagen att arbetstagares skadeståndsskyldighet förutsätter synnerliga skäl inte gäller när det är fråga om angrepp på företagshemligheter (jfr dock paragrafens andra stycke).

Det kan förekomma att ett kollektivavtal innehåller bestämmelser om företagshemligheter och arbetstagarens ansvar för sådana. Vid brott mot en sådan avtalsbestämmelse blir inte förevarande lag utan skadeståndsbestämmelserna i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet tillämpliga. Det sagda gäller givetvis inte bara den lagens bestämmelser om skadeståndsskyldigheten som sådan (54 §) utan även övriga regler, exempelvis om jämkning (60 §).

I detta sammanhang bör påpekas att en tvist mellan arbetsgivare och arbetstagare om skadestånd för angrepp mot företagshemlighet – oavsett om skadeståndsyrdandet grundas på förevarande lag eller på bestämmelser i kollektivavtal – som regel skall handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Ett undantag gäller dock enligt 1 kap. 2 § första stycket 3 i den lagen beträffande mål om skadestånd i anledning av brott, om talan förs i samband med åtal för brottet. Detta undantag kan bli aktuellt i fall då en arbetstagare har gjort sig skyldig till företagsspioneri eller olovlig befattning med företagshemlighet.

Förevarande paragraf är dispositiv. Arbetsgivaren och arbetstagaren kan alltså med giltig verkan avtala om en tystnadsplikt för arbetstagaren som går längre än som följer av paragrafen. Möjligheten att träffa ett sådant avtal torde vara av intresse främst såvitt gäller tiden efter anställningens upphörande (jfr nedan).

Första stycket

I detta stycke behandlas fall där det obehöriga förfarandet sker under den tid anställningsförhållandet består. Bestämmelsen är i och för sig tillämplig även på fall där det obehöriga förfarandet vidtas sedan anställningen har upphört. För det fallet gäller emellertid en ytterligare inskränkning enligt andra stycket.

Under pågående anställningsförhållanden gäller att arbetstagaren inte får utnyttja eller röja en företagshemlighet hos arbetsgivaren som han har fått del av i sin anställning under sådana förhållanden att han insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja den. Bryter arbetstagaren häremot uppkommer skadeståndsskyldighet.

Den avtalsrelation som här avses omfattar i och för sig arbetstagare i såväl privat som offentlig tjänst. När det gäller offentliga funktionärer finns det anledning att erinra om att tystnadsplikten också regleras genom sekretesslagen (1980:100). Beträffande samordningen mellan lagen om skydd för företagshemligheter och sekretesslagen hänvisas till den allmänna motiveringen, avsnitt 2.10 samt till avsnitt 4.3 nedan.

För att ansvar skall inträda krävs till att börja med att det är fråga om en företagshemlighet som arbetstagaren *fått del av i sin anställning*. Hemligheten skall ha sådant samband med anställningen att den omfattas av den lojalitetsplikt som följer av varje anställningsförhållande. Hemligheten skall ha ett direkt samband med arbetstagarens tjänst. Om en näringsidkare anförtror en arbetstagare en hemlighet som inte angår tjänsten och som arbetstagaren inte heller behöver ha vetskap om för att fullgöra sin arbetsuppgift, omfattas inte informationen av det speciella lojalitetsförhållandet.

Att arbetstagaren skall ha fått del av hemligheten i sin anställning innebär inte att det krävs att han har mottagit den i uttryckligt förtroende av arbetsgivaren. Vad den anställde stöter på inom ramen för anställningen faller alltså in under bestämmelsen. Antag att en anställd vid ett samtal med en annan arbetstagarer får vetskap om ett visst förhållande. Han bör anses ha fått del av uppgiften i sin anställning och alltså bli skadeståndsskyldig enligt förevarande bestämmelse om uppgiften röjs eller utnyttjas. Detta gäller även i det fallet att uppgiftslämnaren därvid gör sig skyldig till förtroendebrott.

Vidare skall arbetstagaren ha haft någon form av *insikt* om att informationen inte fick avslöjas. I vissa fall kan hemliga uppgifter delges i förening med särskilda säkerhetsföreskrifter eller liknande. Att en arbetstagarer då inte får utnyttja eller röja uppgiften står klart. I praktiken torde det emellertid vara vanligt att arbetstagaren får del av företagshemligheten mer i förbigående. Han stöter exempelvis på den i samband med att han kommer i kontakt med utvecklingsidéer, produktionsfaktorer eller liknande. Det kan också vara så att han själv är direkt involverad i hemlighetens tillkomst. Är arbetsrutinerna, säkerhetsinstruktionerna eller liknande utformade på ett sådant sätt att arbetstagaren med hänsyn härtill har insett eller borde ha insett vad saken gällde, inträder skadeståndsskyldighet om han utnyttjar eller röjer hemligheten. Vad arbetstagaren borde ha insett beror således bl. a. på de åtgärder som näringsidkaren har vidtagit till skydd för hemligheten.

Slutligen förutsätter skadeståndsskyldigheten att utnyttjandet eller röjandet sker *obehörigen*. Ett uttryckligt eller tyst medgivande från näringsidkarens sida utesluter en tillämpning av skadeståndsbestämmelsen. Om ett sådant medgivande föreligger får bedömas mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet. Det bör i detta sammanhang påpekas att det inte är ett obehörigt handhavande av hemlig information om en arbetstagarer i enlighet med vissa författningsbestämmelser lämnar ut en företagshemlighet. Således kan tystnadsplikten brytas av vittnesplikt, om synnerlig anledning förekommer att vittnet hörs om en yrkeshemlighet (36 kap. 6 § rättegångsbalken). Tystnadsplikten bryts också av bestämmelsen i lagen (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden utom såvitt gäller yrkeshemligheter av teknisk natur (4 §). Inte heller kan det anses obehörigt att en arbetstagarer i enlighet med 22 § lagen om medbestämmande i arbetslivet (1976:580) lämnar över information som han har mottagit med tystnadsplikt till en ledamot i styrelsen för sin arbetstagarorganisation.

För skadeståndsansvar krävs att gärningen har begåtts med uppsåt eller av vårdslöshet. Det är således fråga om ett sedvanligt s. k. culpaansvar.

Vad gäller bestämmande av skadeståndet hänvisas till 9 §.

Andra stycket

Ansvarsförhållandet efter det att anställningen upphört regleras i detta stycke. Bestämmelsen kan ses som en *inskränkning* i en huvudregel som innebär att en arbetstagarer som slutat sin anställning är löst från sin

lojalitetsplikt och därför har rätt att utnyttja den erfarenhet, yrkesskicklighet och kunnsighet som han förvärvat under sin anställning. Enligt denna huvudregel görs ingen skillnad mellan kunnande på grund av rent personliga egenskaper eller kvalifikationer och sådan information som kan vara en företagshemlighet hos näringsidkaren (jfr nedan). Det sagda gäller såväl då den tidigare anställda tar ny anställning som då han startar en verksamhet som konkurrerar med den tidigare arbetsgivarens.

I vissa situationer skulle det framstå som stötande, om allvarliga angrepp på företagshemligheter skulle bli fria från sanktioner därför att angriparen inte längre är anställd hos näringsidkaren när angreppet fullbordas. I förevarande bestämmelse föreskrivs därför skadeståndsansvar för den tidigare anställda i fall då det föreligger *synnerliga* skäl. Det skall vara fråga om fall då arbetstagaren på ett stötande sätt har missbrukat det förtroende som följer av anställningsförhållandet.

Synnerliga skäl får i allmänhet anses föreligga då en arbetstagare har tagit anställning hos näringsidkaren i syfte att komma över hemlig information eller då han under sin anställning har förberett ett överförande av hemlig information till en konkurrerande verksamhet. Det senare kan ha skett exempelvis genom att arbetstagaren systematiskt har inhämtat eller upprättat dokumentation om företagshemligheten. Det förhållandet att företagshemligheten har missbrukats med hjälp av dokumentation i någon form, exempelvis en teknisk förebild, är något som ofta talar för att det föreligger synnerliga skäl. En omständighet som kanske inte ensam men i förening med andra omständigheter kan tala i den riktningen är att den tidigare anställda har intagit en särskild förtroendeställning hos näringsidkaren exempelvis som verkställande direktör, produktionschef eller forskningschef.

Vid bedömningen av frågan om det föreligger synnerliga skäl har även skadans storlek en viss betydelse. Synnerliga skäl kan inte anses föreligga, om utnyttjandet eller röjandet endast i ringa utsträckning har påverkat den tidigare arbetsgivarens konkurrensförmåga.

En omständighet som kan tala mot ansvar enligt förevarande stycke är att arbetstagaren själv har utvecklats hemligheten hos sin tidigare arbetsgivare. I ett sådant fall kan det ofta finnas skäl att inte frångå huvudregeln om arbetstagarens frihet att utnyttja sin kunskap och erfarenhet på den öppna arbetsmarknaden.

I fall då den tidigare arbetstagaren kan göras ansvarig kan det någon gång komma att ställas på sin spets huruvida arbetstagaren har avslöjat en specifik företagshemlighet som omfattas av lagen eller om han endast har utnyttjat sin personliga kunskap, skicklighet och erfarenhet. Rörande principerna för denna gränsdragningsfråga kan hänvisas till utredningsbetänkandet (s. 373). Det kan tilläggas att de situationer då det enligt det tidigare anförda kan anses föreligga synnerliga skäl för skadeståndsansvar endast sällan torde vara sådana att gränsdragningsfrågan blir av intresse. Om arbetstagaren exempelvis har överfört dokumenterade hemligheter till den nye arbetsgivaren, kan det ju knappast göras gällande att det är fråga om utnyttjande av personlig erfarenhet eller liknande.

Som redan har framhållits kan arbetsgivaren och arbetstagaren med

giltig verkan avtala om en tystnadsplikt efter anställningens upphörande som går längre än som följer av förevarande stycke. Gränserna för avtalsfriheten sätts i sådana fall av 36 § avtalslagen. Ett anställningsvillkor av det aktuella slaget kan enligt den bestämmelsen lämnas utan avseende, om villkoret är oskäligt med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt. En omständighet av betydelse vid tillämpningen av den bestämmelsen är hur pass konkret tystnadsplikten har angetts i avtalet. För den anställda är det givetvis väsentligt att veta vilka uppgifter eller vilka slag av uppgifter han inte får lämna ut. En annan omständighet av betydelse är hur lång tid som har förflutit efter anställningens upphörande då den tidigare anställda utnyttjar eller röjer företagshemligheten. Ju längre tid som har förflutit, desto svårare kan det vara för den enskilde att avgöra varifrån hans kunskaper och idéer härstammar. Vid bedömning av om en sekretessklausul är att anse som oskälig enligt 36 § avtalslagen torde viss ledning kunna hämtas i de uttalanden som har gjorts vid tillkomsten av den motsvarande jämningsbestämmelsen i 38 § samma lag och i rättspraxis vid tillämpningen av den bestämmelsen.

7 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som, enligt vad han inser eller bör inse, har angripits enligt denna lag skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

(Jfr 6 och 7 §§ i utredningens förslag)

Paragrafen kompletterar 4, 5 och 6 §§. I 4 § föreskrivs skadeståndsskyldighet för den som anskaffar en företagshemlighet genom ett brottsligt förfarande. Enligt 5 och 6 §§ föreligger skadeståndsskyldighet för den som missbrukar en hemlighet som han har fått del av på ett rättsenligt sätt. I förevarande paragraf föreskrivs därutöver ett skadeståndsansvar för den – ofta en konkurrent – som utnyttjar eller för vidare en företagshemlighet som, enligt vad han inser eller bör inse, har angripits i strid mot denna lag. För skadeståndsskyldighet enligt förevarande paragraf förutsätts dock inte att hemligheten har tillhandahållits just av den person som har gjort sig skyldig till ett brottsligt förfarande enligt 2 eller 3 § eller som har ådragit sig skadeståndsansvar enligt 5 eller 6 §. Hemligheten kan ha vandrat i flera led, och det är tillräckligt att den ursprungligen har angripits på angivet sätt.

En första förutsättning för skadeståndsansvaret är att någon *obehörigen utnyttjar eller röjer* en företagshemlighet. Vad som avses med utnyttjande och röjande har redan kommenterats i specialmotiveringen till 3 §. I subjektivt hänseende krävs att utnyttjandet eller röjandet sker med uppsåt eller oaktsamhet. Att handlingen sker obehörigen innebär bl. a. att det inte får föreligga något samtycke från den näringsidkare som utsatts för angreppet.

Den andra förutsättningen för skadeståndsansvar är att den som obehörigen utnyttjar eller röjer hemligheten har *vetskap* om det bakomliggande rättsstridiga förfarandet eller att han i varje fall *borde ha insett* detta.

Omständigheterna kan exempelvis vara sådana att en näringsidkare med branschkunskap har anledning att misstänka att ett rättsstridigt förfarande ligger bakom röjandet. I sådant fall bör det av näringsidkaren krävas att han iakttar försiktighet och undersöker förhållandena. Gör han inte det, riskerar han att bli skadeståndsskyldig om han sedan utnyttjar eller sprider den mottagna informationen.

En särskild fråga som har väckts under remissbehandlingen gäller fall då en näringsidkare utnyttjar information som han har fått tillgång till genom systematisk utfrågning av en arbetstagare hos en konkurrent eller genom överköp eller värvning av arbetstagaren.

Vid systematisk utfrågning av en arbetstagare hos en konkurrent har den näringsidkare som ägnar sig åt utfrågningen vetskap om anställningsförhållandet och om arbetstagarens lojalitetsplikt gentemot sin arbetsgivare. I den mån utfrågningen leder till att en företagshemlighet avslöjas, är utfrågaren i en situation av detta slag medveten om att detta sker på ett rättsstridigt sätt. I sådana fall kan således skadeståndsansvar enligt förevarande paragraf inträda för den utfrågande näringsidkaren. Det finns anledning att understryka att detta förutsätter att utfrågaren åtminstone har bort inse att arbetstagaren har gjort sig skyldig till ett skadeståndsgrundande förtroendemisbruk genom att lämna uppgiften.

När det gäller värvning och överköp finns det anledning hålla i minnet att en arbetstagare, som har slutat sin anställning, endast i speciella fall är bunden av en lojalitetsplikt till sin tidigare arbetsgivare. Skadeståndsansvaret för den tidigare anställde förutsätter enligt 6 § andra stycket att det finns synnerliga skäl. Inte minst vid överköp och värvning kan omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att synnerliga skäl föreligger. Det läget kan alltså inträda att den överköpande näringsidkaren bör försäkra sig om att inte arbetstagaren på sin tidigare arbetsplats har betett sig på ett sådant sätt att denne kan drabbas av skadeståndsansvar enligt 6 § andra stycket. Har arbetstagaren betett sig på detta sätt och den överköpande näringsidkaren inser eller bör inse detta, kan ansvar för denne inträda enligt förevarande paragraf.

Ett särskilt problem föreligger i fall då en konkurrent är i god tro när han förvärvar en på otillbörligt sätt spridd hemlighet och först efter förvärvet blir medveten om angreppet. Enligt utredningen skulle det utnyttjande eller röjande som sker efter det att vederbörande har insett eller bort inse det verkliga förhållandet betraktas som otillbörligt och alltså föranleda skadeståndsansvar. Jag delar inte denna uppfattning. Att utnyttja en företagshemlighet som förvärvats i god tro kan inte anses ha skett "obehörligen" och kan följaktligen inte medföra skadeståndsansvar.

8 §

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall inte ådömas någon på grund av överträdelse av 5, 6 eller 7 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.

I 5–7 §§ föreskrivs skadeståndsskyldighet för den som obehörligen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet. Bestämmelserna kan sägas innebära en i lag på visst sätt föreskriven tystnadsplikt. Avsikten är emellertid

inte att någon skall kunna ådömas ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken på grund av att han har överträtt någon av bestämmelserna i 5–7 §§. En annan sak är att ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken kan komma i fråga vid överträdelse av tystnadsplikt i annan lag än lagen om skydd för företagshemligheter. Ett exempel är att en offentlig funktionär röjer en företagshemlighet som omfattas av sekretess enligt sekretesslagen. Förevarande paragraf hindrar inte att funktionären i ett sådant fall kan straffas enligt 20 kap. 3 § brottsbalken för åsidosättandet av sekretesslagen.

9 §

Vid bestämmande av skadestånd enligt 4–7 §§ för ett angrepp på en näringsidkares företagshemlighet skall hänsyn tas även till dennes intresse av att hemligheten inte obehörigen utnyttjas eller röjs och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

(Jfr 8 § i utredningens förslag)

Paragrafen reglerar bestämmande av skadeståndet vid angrepp på en företagshemlighet. Frågan har behandlats i avsnitt 2.7 i den allmänna motiveringen.

Utgångspunkten vid skadeståndets bestämmande skall vara att den skada som har uppkommit genom angreppet skall ersättas. Den grundläggande funktionen skall således vara att reparera skadan. Enligt allmänna bevisregler ankommer det på den skadelidande att visa skadans storlek.

Erfarenheten av gällande rätt vid angrepp på yrkeshemligheter och liknande är, liksom vid intrång i exempelvis en patent- eller upphovsrätt, att det är förenat med stora svårigheter att visa den verkliga storleken av en uppkommen skada.

En riktning för bestämmandet av skadestånd bör vara att skadeståndet inte får bli så lågt att det blir ekonomiskt lönsammare att obehörigen utnyttja någon annans företagshemlighet än att på ett legitimt sätt förvärva hemligheten. Skadestånden bör ligga på en sådan nivå att det aldrig ter sig fördelaktigt att kalkylera med möjligheten att angripa någon annans företagshemlighet.

De omständigheter som är av betydelse vid bestämmande av skadeståndet hänför sig dels till parterna, dels till arten och graden av angreppet på företagshemligheten.

Om den skadelidande näringsidkaren allmänt sett befinner sig i underläge gentemot den som obehörigen utnyttjar företagshemligheten, är detta en omständighet som bör beaktas vid bestämmandet av skadeståndet. Det kan t. ex. vara fråga om ett större företag som har utnyttjat en företagshemlighet hos ett litet företag med små ekonomiska resurser och för vilket företagshemligheten är av avgörande betydelse för konkurrenssituationen. Det kan i sådana fall vara vanskligt att bedöma den skadelidandes uteblivna vinst. Skadeståndet bör då kunna påverkas av andra faktorer såsom skadevållarens vinst. Oftast torde det vara lättare att utreda skadevållarens vinst än att beräkna det skadelidande företags uteblivna vinst. Och skulle det inte vara möjligt att visa omfattningen av skadevållarens vinst kan det finnas anledning att beakta den omsättning som denne har haft

t. ex. vid försäljning av en produkt som har anknytning till den aktuella företagshemligheten.

I vissa fall kan skadeståndet behöva bestämmas utan några mera direkta hållpunkter för bedömningen. Som exempel kan nämnas det fallet att en konkurrent genom företagsspioneri får veta att en näringsidkare förhandlar om samgående med ett tredje företag samt avslöjar detta förhållande till nackdel för näringsidkaren. Att göra kalkyler över eventuellt utebliven vinst eller liknande är i ett sådant fall antagligen inte möjligt. Skadeståndet får i stället bestämmas med beaktande av den skadelidandes intresse generellt sett av att uppgiften inte blir allmänt känd.

Uppsåtliga eller grovt oaktsamma angrepp på en företagshemlighet bör givetvis föranleda högre skadeståndsbelopp än gärningar vilka framstår som mindre allvarliga. När det är fråga om ett utnyttjande av en företagshemlighet kan även gärningens varaktighet böra beaktas.

10 §

Talan om skadestånd enligt denna lag får avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till talan förlorad.

(Jfr 9 § i utredningens förslag) Paragrafen rör preskription av skadeståndsanspråk. Den har utformats efter mönster av 58 § tredje stycket patentlagen (1967:837).

I motsats till vad som är vanligt när det gäller skadeståndsrättsliga preskriptionsbestämmelser räknas preskriptionen här inte från en viss tidpunkt och framåt i tiden. Det avgörande enligt förevarande paragraf är i stället tiden för talans väckande, och preskriptionen räknas från den tidpunkten fem år bakåt i tiden.

Bestämmelsen är inte tvingande och kan således sättas ur kraft genom avtal.

Vitesförbud

11 §

Den som har angripit en företagshemlighet i strid mot denna lag kan av domstol vid vite förbjudas att utnyttja eller röja företagshemligheten.

Talan enligt första stycket förs av den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Sådan talan får föras även i samband med åtal för brott som avses i 2 eller 3 §.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om vitesförbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Den som har överträtt ett vitesförbud får inte dömas till straff för en gärning som omfattas av förbudet.

(Jfr 10 och 12 §§ i utredningens förslag)

Denna paragraf reglerar möjligheterna att förbjuda den som har angripit en företagshemlighet att efter angreppet utnyttja eller röja hemligheten. I den allmänna motiveringen har frågan behandlats i avsnitt 2.8.

Vid sådana angrepp på en företagshemlighet som är straffbara eller som grundar rätt till skadestånd kan domstolen – dvs. allmän domstol eller arbetsdomstolen – meddela förbud för angriparen att utnyttja eller röja hemligheten. Ett förbud förutsätter att såväl de subjektiva som de objektiva rekvisiten i någon av straff- eller skadeståndsbestämmelserna är uppfyllda.

När det gäller utformningen av vitesförbudet gäller vad som föreskrivs i lagen (1985:206) om viten, vilket bl. a. innebär att vitet kan utformas som ett löpande vite.

Skadeståndsansvar för angrepp på en företagshemlighet enligt 5 eller 7 § kan drabba en juridisk person. I sådana fall är det möjligt att rikta ett förbuds föreläggande mot den juridiska personen. Ett sådant föreläggande kan också riktas mot den fysiska person som har genomfört angreppet.

Andra stycket

Talan om vitesförbud enligt första stycket handläggs som tvistemål. Genom kumulationsregeln i andra meningen är det emellertid möjligt för den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet att föra denna talan även i ett brottmål om ansvar enligt 2 eller 3 § för detta angrepp.

Tredje stycket

Talan om utdömmande av vite skall enligt 8 § lagen om viten handläggas som brottmål. Genom kumulationsregeln i detta stycke är det möjligt att i detta mål handlägga ett yrkande om nytt vitesförbud, som annars handläggs som tvistemål.

Fjärde stycket

Syftet med denna bestämmelse är att undanröja att dubbla sanktioner följer på en och samma gärning.

Bestämmelsen får betydelse i fall då någon har förbudits vid vite att utnyttja eller röja en företagshemlighet som har angripits genom företags-spioneri. Ett utnyttjande eller röjande skulle då kunna medföra straffansvar enligt 3 §. Genom förevarande bestämmelse förhindras detta. Bestämmelsen innebär även att offentlig funktionär som har meddelats ett vitesförbud inte kan bestraffas enligt 20 kap. 3 § brottsbalken för brott mot tystnadsplikt.

12 §

Ett vitesförbud kan hävas på talan av den som har ålagts förbudet, om ändamålet med förbudet har förlorat sin betydelse.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag)

Denna bestämmelse får betydelse framför allt i de fall då tvekan kan föreligga om ändamålet med ett vitesförbud har förlorat sin betydelse. Den som har förelagts vitet kan i ett sådant läge få klarlagt vad som gäller. Är

det uppenbart att ändamålet med vitesförbudet förlorat sin betydelse, torde däremot möjligheten att få förbudet undanröjt vara mindre intressant. Redan av 9 § lagen (1985:206) om viten följer nämligen att ett förelagt vite inte skall dömas ut om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse.

13 §

Om den som har ansökt om vitesförbud enligt 11 § visar sannolika skäl för att en företagshemlighet har angripits i strid mot denna lag och det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta angreppet förringar värdet av företagshemligheten, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har förordnats. Därvid tillämpas 15 kap. 5–8 §§ rättegångsbalken.

I fråga om överklagande av beslut enligt första stycket samt i fråga om handläggningen i högre rätt gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om talan mot beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

(Jfr 11 § i utredningens förslag)

Förutsättningarna för att meddela ett interimistiskt förbud enligt denna paragraf är desamma som de som gäller vid beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken. Käranden måste således visa sannolika skäl för att ett rättsligt angrepp föreligger. Vidare skall det finnas en risk för att angriparen fortsätter att utnyttja eller röja hemligheten och därmed förringar värdet av denna.

Inlösen m. m.

14 §

Har någon angripit en företagshemlighet i strid mot denna lag, kan domstol förordna att en handling eller ett föremål, som han har i sin besittning och som innefattar hemligheten, skall överlämnas till den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Om det finns skäl för det får domstolen förordna att överlämnandet skall ske mot lösen.

Kan en handling eller ett föremål som innefattar en företagshemlighet inte utan olägenhet överlämnas enligt första stycket, får domstol förordna att handlingen eller föremålet skall förstöras eller ändras eller utsättas för annan åtgärd som är ägnad att förebygga missbruk. Detta gäller dock inte om förverkande eller annan åtgärd som är ägnad att förebygga missbruk skall beslutas enligt 36 kap. brottsbalken.

Talan enligt första eller andra stycket förs av den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Sådan talan får föras även i samband med åtal för brott som avses i 2 eller 3 §.

(Jfr 13–15 §§ i utredningens förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om överlämnande av en handling eller ett föremål som innefattar en företagshemlighet och om vissa säkerhetsåtgärder avseende sådan egendom. I den allmänna motiveringen behandlas frågan i avsnitt 2.9.

Första stycket

I detta stycke anges förutsättningarna för att ett förordnande om överläm-

nande skall kunna meddelas. Det krävs – liksom vid förbud enligt 11 § – att någon rättsstridigt har angripit en företagshemlighet. Förordnandet skall innebära att ett föremål som innefattar den hemliga informationen överlämnas till den som har drabbats av förfarandet. Det behöver inte vara fråga om föremål eller dokumentation som har tillgripits vid angreppet. Även t. ex. ett dokument som en anställd själv har sammanställt på grund av obehöriga efterforskningar kan denne förpliktas att överlämna till arbetsgivaren.

Om det finns skäl till det får domstolen förordna att överlämnandet skall ske mot lösen. Detta kan bli aktuellt om någon exempelvis har byggt upp en prototyp och denna skulle vara av värde för den som har utsatts för angreppet.

Andra stycket

I stället för att förordna om överlämnande enligt första stycket får domstolen förordna att det föremål som innefattar företagshemligheten i stället skall förstöras eller ändras eller att annan åtgärd skall vidtas så att missbruk av hemligheten förhindras. Denna möjlighet kan framstå som praktisk i fall då den som har utsatts för angreppet har den hemliga informationen i behåll och således saknar behov av att få tillbaka det föremål som innefattar denna hemlighet. Förverkandebestämmelsen i 36 kap. 3 § brottsbalken är tillämplig även inom specialstraffrätten. Enligt den nämnda bestämmelsen kan föremål, som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning, förklaras förverkade. I stället för förverkande kan domstolen enligt 36 kap. 5 § brottsbalken föreskriva om åtgärd för att förebygga missbruk. Bestämmelsen i 36 kap. 3 § brottsbalken tar sikte på föremål som typiskt sett utgör hjälpmedel till brott. I regel faller inte egendom som innefattar en företagshemlighet in under denna kategori. Det kan emellertid inte uteslutas att så kan bli fallet. I en sådan situation bör brottsbalkens regler enligt allmänna principer ha försteg. Detta framgår av sista meningen i förevarande stycke.

Tredje stycket

Såväl talan om överlämnande enligt första stycket som talan om säkerhetsåtgärder enligt andra stycket förs av den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet.

4.2 Förslag till lag om ändring i datalagen (1973:289)

21 §

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar eller i register för in sådan upptagning dömes för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller i lagen (1988:000) om skydd för företagshemligheter. Med upptagning avses härvid även uppgifter som är under befordran via elektroniskt eller annat liknande hjälpmedel för att användas för automatisk databehandling.

För försök eller förberedelse till dataintrång döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Skulle brottet, om det hade fullbordats, ha varit att anse som ringa, får dock inte dömas till ansvar enligt vad som nu har sagts.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3) har redovisats varför brottet dataintrång skall vara subsidiärt inte endast till brottsbalksbrotten utan även till brottet företagsspioneri. Subsidiärregeln i 21 § första stycket har kompletterats i enlighet härmed.

4.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

1 kap. 11 §

I fråga om tystnadsplikt beträffande företagshemligheter finns bestämmelser som är tillämpliga utöver föreskrifterna om sekretess i denna lag .

Bestämmelsen är ny. Den saknar motsvarighet i utredningens förslag. Tidigare 1 kap. 11 § betecknas fortsättningsvis 1 kap. 12 § (se nedan).

Bestämmelserna i lagen om skydd för företagshemligheter gäller inte bara inom det privata näringslivet. De kan också äga tillämpning inom den offentliga sektorn. Den nya bestämmelsen innehåller en erinran om detta.

Föreligger sekretess hos en myndighet för en uppgift som enligt lagen om skydd för företagshemligheter även utgör en företagshemlighet, skall alltså den nya lagens bestämmelser om exempelvis skadestånd tillämpas om en offentlig funktionär utnyttjar eller röjer uppgiften (jfr avsnitt 2.10). Här skall anmärkas att en uppgift hos en myndighet kan utgöra en företagshemlighet endast så länge som sekretess gäller för uppgiften.

1 kap. 12 §

I brottsbalken finns bestämmelser om ansvar för den som bryter mot förbud enligt denna lag att röja eller utnyttja uppgift och för den som bryter mot förbehåll som har uppställts med stöd av lagen vid utlämnande av uppgift .

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall dock inte följa i fall någon, vars anställning hos en myndighet har upphört, röjer eller utnyttjar uppgifter i strid mot 6 kap. 1 § .

Första stycket motsvarar tidigare 1 kap. 11 §. Andra stycket är nytt och saknar motsvarighet i utredningens förslag.

Andra stycket

Bestämmelsens syfte är att uppnå en begränsad samordning mellan den föreslagna lagen om skydd för företagshemligheter och sekretesslagen.

För att uppnå jämförbara förhållanden avskaffas straffansvaret för offentliga funktionärer i de fall det är fråga om en tystnadsplikt enligt 6 kap. 1 § sekretesslagen och den offentlige funktionärens anställning eller uppdrag upphört. Däremot kan skadeståndsansvar inträda enligt 6 § andra stycket i den nya lagen om skydd för företagshemligheter.

6 kap. 1 §

Sekretess gäller i myndighets affärsverksamhet för uppgift om myndighetens affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att någon som driver likartad rörelse gynnas på myndighetens bekostnad om uppgiften röjs. Under motsvarande förutsättning gäller sekretess hos myndighet för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos bolag, förening, samfällighet eller stiftelse som driver affärsverksamhet och vari det allmänna genom myndigheten utövar ett bestämmande inflytande eller bedriver revision. Sekretessen hos en myndighet som bedriver sådan revision gäller dock inte, om uppgiften ingår i beslut av myndigheten.

Har uppgift, för vilken sekretess gäller enligt första stycket, lämnats till annan myndighet, gäller sekretessen också där. Sekretessen gäller dock inte, om uppgiften ingår i beslut av den mottagande myndigheten.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Ändringen innebär att fjärde stycket upphävs. Frågan om offentliganställdas ansvar efter anställningens upphörande för uppgifter vilka är sekretessbelagda enligt förevarande paragraf regleras i 1 kap. 12 § andra stycket sekretesslagen.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om skydd för företagshemligheter,
2. lag om ändring i datalagen (1973:289),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1988-03-21

Närvarande: f.d. regeringsrådet Nordlund, regeringsrådet Bouvin, justitierådet Lind.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 1988 har regeringen på hemställan av statsrådet Leijon beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om skydd för företagshemligheter,
2. lag om ändring i datalagen (1973:289),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Bertil Kallner.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Lagen om skydd för företagshemligheter

2 §

I specialmotiveringen görs vissa uttalanden om när ett brott skall anses vara grovt. Särskilt mot bakgrund av att straffmaximum för grovt brott är så högt som fängelse i sex år, bör i lagtexten ges anvisningar om när ett brott är att anse som grovt. Som sådana försvårande omständigheter synes i så fall, efter mönster av vad som gäller vid stöld-, bedrägeri- och förskingringsbrott, böra särskilt anges, att gärningen varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. Vid prövningen av om ett företagsspioneri är grovt bör det kunna få betydelse, om själva det olovliga förfarandet innefattat en gärning, som skulle ha varit straffbar enligt andra straffbestämmelser. Skulle i ett sådant fall en bedömning uteslutande enligt tillämpliga andra straffbestämmelser innebära, att det olovliga förfarandet endast innefattar bötesbrott, kan det dock inte på grund därav bli fråga om att bedöma företagsspioneriet som grovt. Ett exempel på en sådan situation är att gärningsmannen gjorde sig skyldig till olovliga intrång (4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken) i samband med att han på näringsidkarens kontor beredde sig tillgång till dennes företagshemligheter.

Lagrådet föreslår att första stycket ges följande lydelse:

”Den som med uppsåt olovligen bereder sig tillgång till en företagshemlighet skall dömas för *företagsspioneri* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.”

Avsikten är enligt vad som uttalas i avsnitt 2.3 i remissen och i specialmotiveringen att bestämmelsen om företagsspioneri i princip skall tillämpas före andra straffbestämmelser i brottsbalken. Andra stycket kan sägas

indirekt ge uttryck åt den principen. Dessutom framgår av stycket att brottsbalken skall tillämpas i stället för 2 § för den händelse gärningen i brottsbalken är belagd med strängare straff. Stycket ger alltså vid handen att det aldrig blir aktuellt att för en viss gärning tillämpa både bestämmelsen om företagsspioneri och någon annan straffbestämmelse. Hänvisningen i specialmotiveringen till "de allmänna konkurrensreglerna inom straffrätten" synes mot den bakgrunden sakna betydelse vid tillämpningen.

3 §

Den föreslagna paragrafen innehåller en straffbestämmelse för fall där någon utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som avslöjats genom ett företagsspioneri. Straffansvaret avser inte bara den som direkt har tagit emot en hemlighet från den som gjort sig skyldig till företagsspioneriet utan även den som i senare led utnyttjar eller röjer en företagshemlighet med vetskap om att denna är åtkommen genom ett företagsspioneri. Bestämmelsen som den är utformad täcker emellertid inte exempelvis följande fall. En person kommer över en prototyp som utgör en företagshemlighet genom företagsspioneri. En konkurrent köper prototypen väl medveten om det sätt säljaren kommit över den på. Köparens avsikt är inte att utnyttja eller röja hemligheten utan avsikten är att hindra eller försena ägaren av prototypen att komma fram med sin produkt. Det torde ligga i linje med den föreslagna lagens syfte att även ett sådant fall bör omfattas av straffbestämmelsen i 3 §. Om bestämmelsen utformas med beaktande härav skall ur lagtexten utgå den angivna förutsättningen för straffbarhet att anskaffandet sker i syfte att obehörigen utnyttja eller röja hemligheten. Lagrådet föreslår att 3 § första stycket får följande lydelse: "Den som anskaffar en företagshemlighet med vetskap om att den som tillhandahåller hemligheten eller någon före honom har berett sig tillgång till denna genom företagsspioneri skall dömas för olovlig befattning med företagshemlighet till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år."

4 §

De föreslagna straffbestämmelserna om företagsspioneri (2 §) och olovlig befattning med företagshemlighet (3 §) blir enligt förslaget tillämpliga även när arbetstagare begår sådana brott gentemot sin arbetsgivare. I dessa fall inträder också skadeståndsskyldighet för arbetstagaren enligt 4 §. I specialmotiveringen till 4 § har uttalats att i den mån en viss skadeståndsrättslig fråga har lämnats oreglerad i lagen så träder skadeståndslagens regler in som ett komplement, främst skadeståndslagens regler om jämkning. Av specialmotiveringen till 6 § framgår att 4 kap. 1 § skadeståndslagen inte gäller vid tillämpningen av 6 § första stycket.

Av dessa uttalanden måste man dra den slutsatsen att avsikten är att det inte skall finnas något utrymme för att tillämpa 4 kap. 1 § skadeståndslagen, när det är fråga om att bestämma arbetstagarens skadeståndsansvar enligt 4 eller 6 § i den nu föreslagna lagen. Även om ett företagsspioneri

skulle ha ett sådant samband med arbetstagarens tjänst eller arbetsuppgifter att brottet får anses ha blivit begånget i tjänsten, är det uteslutet att jämka skadeståndet med stöd av 4 kap. 1 § skadeståndslagen.

När det i andra sammanhang är fråga om att ålägga en arbetstagare skadeståndsskyldighet för skada som han vållat i tjänsten ger 4 kap. 1 § skadeståndslagen utrymme för att åstadkomma den jämkning av skadeståndet som i det särskilda fallet framstår som befogad. Den allmänna jämningsregeln i 6 kap. 2 § skadeståndslagen läggs knappast till grund för jämkning i sådana fall, eftersom man kan komma till rimligt resultat med hjälp av 4 kap. 1 § (se prop. 1975:12 s. 179). Med den konstruktion lagförslaget nu har fått kan det emellertid bli anledning att tillämpa 6 kap. 2 § skadeståndslagen, när arbetstagare åläggs att utge skadestånd enligt 4 eller 6 §.

Är det fråga om skadestånd på grund av uppsåtligt brott torde det endast mera undantagsvis bli aktuellt att jämka skadeståndet (jfr NJA 1983 s. 379 och 1986 s. 193). Vid den bedömning som i sådana sammanhang måste göras får hänsyn också tas till det förhållandet att arbetstagaren genom sin mot arbetsgivaren riktade brottsliga handling på ett utomordentligt allvarligt sätt brutit mot sin förpliktelse enligt anställningsavtalet att visa lojalitet mot arbetsgivaren (jfr prop. 1972:5 s. 557 ff samt prop. 1975:12 s. 137 och 178). Det kan tilläggas att det i de nu aktuella fallen rimligen inte kan finnas utrymme för att i kollektivavtalsreglerade förhållanden tillämpa skadeståndsreglerna i medbestämmandelagen. Även om arbetstagaren genom sitt brottsliga handlande skulle ha brutit mot någon tyst eller uttrycklig bestämmelse i kollektivavtalet, får det anses att de föreslagna reglerna om skadestånd på grund av brott skall ges företräde framför skadeståndsbestämmelserna i medbestämmandelagen (jfr prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 508 ö).

Enligt paragrafen skall den som gör sig skyldig till företagsspioneri eller olovlig befatning med företagshemlighet ersätta bl. a. den förmögenhets-skada som uppkommer genom att han obehörigen utnyttjar eller röjer hemligheten. Ordalydelsen ger intrycket att, om gärningsmannen inte själv utnyttjar men röjer hemligheten, han svarar endast för den skada som uppkommer av själva röjandet men inte av att den som på detta sätt fått tillgång till hemligheten utnyttjar den eller i sin tur röjer den. Denna mottagare av företagshemligheten kan vara antingen ondtröende eller godtröende. Endast i det första fallet blir mottagaren själv skadeståndsskyldig enligt paragrafen. Den ursprunglige gärningsmannen bör dock bli skadeståndsskyldig i båda fallen, oavsett i vilket led förmögenhetsskadan uppkommer. I fallet med den ondtröende mottagaren är det två som skall ersätta samma skada. De blir då enligt 6 kap. 3 § skadeståndslagen solidariskt ansvariga för skadeståndet.

Om avsikten är att paragrafen skall kunna få denna vidare tillämpning, kommer det tydligare till uttryck med förslagsvis följande lydelse: "Den som gör sig skyldig till brott enligt 2 eller 3 § skall ersätta den skada som uppkommer genom brottet eller genom att företagshemligheten utnyttjas obehörigen eller röjs."

Paragrafen föreskriver skadeståndsskyldighet för en part i en affärsförbindelse som obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos den andra parten som han i förtroende fått del av i samband med affärsförbindelsen. För skadeståndsskyldighet krävs att skadan vållats uppsåtligen eller av oaktsamhet. Meningen synes vara att skadeståndsskyldigheten skall drabba parten även om det är en anställd hos honom som missbrukat förtroendet. Med hänsyn särskilt till de i paragrafen angivna subjektiva rekvisiten behöver detta klargöras, vilket lämpligen kan ske genom ett tillägg till den föreslagna lagtexten, exempelvis av följande lydelse: "Arbetsgivare svarar för en skada som på angivet sätt vållats av arbetstagare." Det är att märka, att bestämmelsen i 3 kap. 1 § skadeståndslagen om arbetsgivares ansvar för förmögenhetsskada som arbetstagare vållat i tjänsten inte blir tillämplig i detta fall.

6 §

Förslaget innebär att om anställda missbrakar företagshemligheter på annat sätt än som avses i 2 eller 3 § så inträder endast skadeståndsansvar. Missbruket skiljer sig från sådana brottsliga gärningar som avses i 2 och 3 §§ genom att den anställde inte på något otillåtet sätt fått tillgång till företagshemligheten. Det innefattar dock ett åsidosättande av arbetstagarens skyldighet på grund av anställningen att visa lojalitet mot sin arbetsgivare. Handlandet framstår därför snarare som ett kontraktsbrott än som en straffvärd gärning.

Lagrådet ansluter sig till vad som anförts i remissen om att man bör undvika att upprätthålla respekten för träffade avtal genom straffpåföljder. Vid bedömningen av om man kan undvika att kriminalisera anställdas missbruk av företagshemligheter är emellertid av betydelse om effektiva sanktioner av annat slag står till buds.

Den som under anställningen för utomstående röjer en företagshemlighet av någon betydelse torde oftast därmed ha försatt sig i ett läge där arbetsgivaren inte längre kan ha något som helst förtroende för honom. Situationen påminner från den synpunkten i realiteten ganska mycket om den som föreligger när en arbetstagare har begått brott mot arbetsgivaren. Arbetsdomstolen har i sin praxis sett allvarligt på olika former av brottslighet som arbetstagare gjort sig skyldig till i tjänsten. Ofta har i dessa fall arbetsgivaren ansetts ha saklig grund för uppsägning och inte sällan också för avskedande. Man kan räkna med att arbetsdomstolen i allmänhet kommer att bedöma saken på ett ganska likartat sätt, när arbetstagare gör sig skyldig till missbruk av företagshemlighet av någon betydelse. Den påföljd som ligger i uppsägning eller rentav avskedande är alltså i många fall en realitet för arbetstagaren. Detta är i och för sig ägnat att upprätthålla respekten för skyddet för företagshemligheter.

Nu torde det emellertid inte sällan förhålla sig så att missbruket äger rum i anslutning till att arbetstagaren själv lämnar tjänsten. Han kanske avser att starta ett eget konkurrerande företag eller gå över till ett med arbetsgivaren konkurrerande företag. För dessa situationer utgör risken för upp-

sägning eller avskedande inte någon avhållande faktor. Detsamma gäller för den situation som avses i 6 § andra stycket, nämligen då det är fråga om ett otillbörligt förfarande efter det att anställningen har upphört. Särskilt i de nu berörda fallen är det av central betydelse att skadestånd kan utkrävas av den enskilde arbetstagaren.

När det gäller skadeståndssanktionen innebär förslaget att arbetstagaren blir skyldig att ersätta även sådan ekonomisk skada som består i ren förmögenhetsskada. Vidare kan enligt 9 § även ideellt skadestånd dömas ut. Detta innebär att det finns goda möjligheter att bestämma skadeståndet så att det motsvarar den reella förlust företagaren lidit genom angreppet på hans företagshemlighet.

Specialmotiveringen till 6 § innehåller uttalanden som innebär *dels* att 4 kap. 1 § skadeståndslagen inte gäller vid tillämpningen av 6 § första stycket *dels* att inte lagförslagets utan medbestämmandelagens skadeståndsbestämmelser tillämpas i fall då angreppet mot företagshemligheten innefattar brott mot en bestämmelse i ett kollektivavtal om företagshemligheter. I anledning härav vill lagrådet framhålla följande.

Under förarbetena till medbestämmandelagen uppmärksammades frågan om samspelet mellan skadeståndslagen och skadeståndsreglerna i medbestämmandelagen (prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 297–299, 514 och 539 se även Bergqvist – Lunning, Medbestämmandelagen s. 460 ff). Lagrådet uttalade då att avsikten syntes vara att grunderna för 4 kap. 1 § skadeståndslagen skulle iaktas i stor utsträckning i fråga om sådana kollektivavtalsbrott av enskilda arbetstagare som likaväl kunde förekomma utanför kollektivavtalsförhållanden. Av de nyss återgivna motivuttalandena till 6 § i lagförslaget torde följa att det inom ramen för tillämpningen av kollektivavtalsbestämmelser om företagshemligheter eller om skyldighet för anställda att iakta tystnadsplikt i fråga om företagshemligheter inte finns utrymme för att tillämpa grunderna för 4 kap. 1 § skadeståndslagen. Detta är också följdriktigt mot bakgrund av att lagförslagets innebörd beträffande icke kollektivavtalsreglerade förhållanden är att regeln i 6 § första stycket träder i stället för 4 kap. 1 § skadeståndslagen.

Av det anförda framgår att de i 6 § första stycket intagna skadeståndsreglerna innefattar en strängare sanktion gentemot anställda än vad som annars är vanligt när det gäller arbetstagares skadeståndsskyldighet för fel eller försummelse i tjänsten. Det ligger därför också närmast till hands att tillämpningen av jämningsbestämmelserna i 6 kap. 2 § skadeståndslagen och – i kollektivavtalssammanhang – 60 § medbestämmandelagen blir i viss mån restriktiv. Mot den bakgrunden får sanktionerna i form av skadestånd och uppsägning eller avskedande anses vara tillräckliga när det gäller att stävja anställdas missbruk av företagshemligheter.

I specialmotiveringen till 6 § första stycket uttalas att om en näringsidkare anförtror en arbetstagare en hemlighet, som inte angår tjänsten och som arbetstagaren inte heller behöver ha vetskap om för att fullgöra sin arbetsuppgift, så omfattas informationen inte av det speciella lojalitetsförhållandet enligt anställningen. Den begränsning av arbetstagarens ansvar som därigenom antyds har inte någon anknytning i lagtexten. Uttalandet är vidare oförenligt med vad som allmänt måste anses gälla i fråga om en

arbetstagares skyldighet att visa lojalitet mot sin arbetsgivare. Det följer nämligen av anställningsavtalet att arbetstagaren är skyldig att iaktta tystnadsplikt i fråga om arbetsgivarens företagshemligheter helt oberoende av om dessa har någon anknytning till arbetstagarens egna arbetsuppgifter.

I specialmotiveringen till 6 § andra stycket anges som en huvudregel att en arbetstagare, som slutat sin anställning, är löst från sin lojalitetsplikt och därför har rätt att utnyttja den erfarenhet, yrkesskicklighet och kunighet som han förvärvat under sin anställning. I den mån det är fråga om personlig skicklighet, personliga kunskaper och personlig erfarenhet utan närmare anknytning till något som kan sägas vara säreget eller specifikt för det företag där arbetstagaren tidigare var anställd, faller sådant utanför det i lagförslaget använda begreppet företagshemlighet. Arbetstagaren är därför oförhindrad att använda sig därav när han slutat sin tjänst.

I vissa fall kan kunnandet ha sådan särskild anknytning till den tidigare arbetsgivaren att kunnandet måste räknas som en företagshemlighet. Lagförslaget bygger för dessa fall på den principen att arbetstagaren är fri att efter anställningens upphörande utnyttja detta kunnande, om inte synnerliga skäl talar mot det. Av de exempel som ges i specialmotiveringen synes man kunna dra den slutsatsen att vad som bör förhindras är att en förutvarande anställd utnyttjar företagsspecifikt kunnande på ett sätt som framstår som otillbörligt. Ett exempel på det är det i specialmotiveringen angivna fallet att någon tar anställning just i syfte att komma över hemlig information för att senare kunna använda den i egen verksamhet eller i annans tjänst. Skulle en förutvarande arbetstagare använda sig av tekniska förebilder, ritningar, tekniska beskrivningar eller annan dokumentation som härrör från den tidigare arbetsgivaren och avser dennes företagshemligheter, måste det i princip anses som otillbörligt och föranleda skadeståndsansvar.

Lagrådet föreslår att 6 § andra stycket ges följande lydelse:

”Har förfarandet ägt rum sedan anställningen upphört, tillämpas bestämmelserna i första stycket endast om förfarandet var otillbörligt.”

Vid bedömning av vad som kan anses otillbörligt blir av betydelse främst vad som är den rådande uppfattningen på arbetsmarknaden. Den kan ha kommit till uttryck i tongivande kollektivavtal på området.

7 §

I specialmotiveringen behandlas bl. a. det fall då en konkurrent är i god tro när han förvärvar en på ett obehörigt sätt spridd hemlighet och först efter förvärvet blir medveten om angreppet. Föredragande statsrådet anser att det utnyttjande eller röjande som sker efter det att vederbörande har insett eller bort inse det verkliga förhållandet inte bör föranleda skadeståndsansvar. Enligt lagrådets mening bör detta i tydlighetens intresse komma till uttryck i lagtexten. Lagrådet föreslår att paragrafen avslutas med följande mening: ”Detta gäller dock inte den som var i god tro när han fick del av hemligheten.”

Av uttalanden i specialmotiveringen till första stycket framgår att arbetsdomstolen kan komma att meddela vitesförbud. Förutsättningen för det är att det är fråga om en tvist mellan arbetsgivare och arbetstagare som skall handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Enligt tredje stycket kan i samband med talan om utdömande av vite även föras talan om nytt vitesförbud. Denna senare talan kan likaväl som den ursprungliga talan vara att hänföra till en arbetstvist som skall handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister. Det finns då inte något utrymme för att tillämpa reglerna om handläggning av brottmål, jfr uttalandet i specialmotiveringen till tredje stycket.

Det är inte förenligt med arbetstvistlagen att en fråga om vitesförbud först handläggs vid arbetsdomstolen och därefter, då frågan kommer upp på nytt, vid allmän domstol i den för brottmål föreskrivna ordningen.

När det är fråga om en arbetstvist måste därför anses att det följer av arbetstvistlagen att talan om utdömande av vite skall handläggas som en arbetstvist liksom även talan om nytt vitesförbud. Talan handläggs i detta fall följaktligen inte enligt 8 § lagen (1985:206) om viten. Det kan tilläggas att den angivna ordningen synes väl förenlig med grunderna för regeln i 7 § punkten 3 viteslagen enligt vilken allmän domstol skall pröva frågan om vitets utdömande ifall allmän domstol har förelagt vitet (se NJA II 1985 s. 121).

Lagrådet förordar, att 11 § tredje stycket första meningen ges följande lydelse: "Frågor om utdömande av vite prövas av domstol som avses i första stycket på ansökan av den som begärde vitesförbudet."

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1988

Närvarande: statsrådet Feldt, ordförande, och statsråden Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Thalén

Föredragande: statsrådet Leijon

Proposition om skydd för företagshemligheter

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 25 februari 1988) över förslag till

1. lag om skydd för företagshemligheter,
2. lag om ändring i datalagen (1973:289),
3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Förslaget till lag om skydd för företagshemligheter

Jag kan biträda de flesta av lagrådets ändringsförslag, även om jag på några punkter förordar en delvis annorlunda formulering av lagtexten.

Härutöver bör ett par ändringar av redaktionell art göras i lagtexten.

I det följande uppehåller jag mig endast vid de delar av lagrådets yttrande där jag har en annan uppfattning i sak än lagrådet.

5 §

Som lagrådet har anfört bör skadeståndsskyldighet enligt förevarande paragraf drabba den som är part i en affärsförbindelse även om det är en anställd hos denne som har missbrukat förtroendet. Till skillnad från lagrådet anser jag emellertid inte att det behövs någon särskild bestämmelse om detta.

I kontraktsförhållanden föreligger redan enligt allmänna bestämmelser ett vidsträckt skadeståndsansvar för principalen (jfr t. ex. prop. 1972:5 s. 483). Förevarande bestämmelse bygger på att det föreligger ett kontraktsförhållande mellan parterna såvitt gäller utlämnandet och mottagandet av företagshemligheten.

I lagstiftning om förhållandet mellan parter som står i avtalsförhållande till varandra brukar parternas skadeståndsansvar för handlande av anställda inte anges särskilt i lagtexten. En avvikande lagstiftningsteknik i detta fall skulle därför kunna ge upphov till missförstånd.

Jag delar lagrådets uppfattning att en bestämmelse bör tas in i lagen om betydelsen av att någon i god tro har fått del av en företagshemlighet. Enligt min mening bör bestämmelsen ha den innebörden att det inte skall anses obehörigt att någon utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som han eller någon före honom har fått del av i god tro.

Övriga lagförslag

Vissa redaktionella ändringar bör göras i de nya bestämmelserna i 1 kap. 11 § samt 12 § andra stycket sekretesslagen.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Det svenska ekonomiska systemet kan beskrivas som en blandekonomi, där marknadsmekanismerna tillåts dominera men balanseras av offentlig reglering och en tung offentlig sektor. Marknadsekonomin teoretiska mål fri konkurrens mellan företagen är i praktiken modifierat till en fungerande eller effektiv konkurrens. Denna konkurrens upprätthålls genom ekonomisk politik och marknadsrättslig lagstiftning. Reglerna i konkurrenslagen är riktade mot åtgärder som i onödan begränsar konkurrensen. Dessa regler ger näringsfrihetsombudsmannen möjlighet att agera vid t. ex. karteller, pris-samverkan eller företagssammanslagningar. Genom annan lagstiftning förhindras otillbörliga konkurrensmetoder. Här kan nämnas reglerna mot otillbörlig marknadsföring i marknadsföringslagen och bestämmelserna mot mutor och bestickning i brottsbalken.

Till de otillbörliga konkurrensmetoderna hör också illojala angrepp på andra näringsidkares företagshemligheter. Regler som straffbelägger användande eller röjande av andras yrkeshemligheter och tekniska förebilder finns i lagen (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens, IKL. Dessa bestämmelser härstammar ursprungligen från 1919 och är på många vis föråldrade. Ett förslag till en ny lag om otillbörlig konkurrens från år 1966 innefattade även nya bestämmelser om företagshemligheter, men blev i den delen aldrig genomfört. Utredningen om skydd för företagshemligheter, som tillsattes 1979, redovisar i detta betänkande sitt förslag till nya regler, avsedda att ingå i en särskild lag om skydd för företagshemligheter.

Företagshemlighet (1 §)

Utredningen inleder sitt lagförslag med en definition på lagens skyddsobjekt, företagshemlighet. Med företagshemlighet avses kunskap i en näringsidkares rörelse, som näringsidkaren håller hemlig, och vars röjande är ägnat att medföra skada för näringsidkaren.

Kunskapen kan vara av många olika slag. Den kan vara teknisk, t. ex. röra en tillverkningsmetod. Den kan vara kommersiell, t. ex. avse vinstkalkyler eller kundlistor. Men kunskapen kan också vara av administrativ karaktär, t. ex. ett löneutbetalningssystem. Det kan dessutom röra sig om kunskap som innehåller komponenter från flera olika områden, systemkunnande. Kunskapen kan komma till uttryck i skrift eller i en prototyp. Den kan vara lagrad i ett datorminne eller utgöra ren minneskunskap.

För att åtnjuta skydd måste kunskapen vara hemlig. Den får inte vara

allmänt känd eller känd bland fackmän på det område det gäller. Näringsidkaren måste också hålla den hemlig. Detta innebär i princip att kunskapen måste förbehållas en sluten krets. Näringsidkaren måste på något sätt visa sin avsikt att skydda kunskapen. Han kan vidta säkerhetsåtgärder av olika slag för att skydda den, t. ex. förhindra obehörigt inträde i ett laboratorium eller låta de anställda som fått del av kunskapen skriva på tystnadsförbindelser. Ofta följer dock redan av de yttre omständigheterna att näringsidkaren önskar hemlighålla viss kunskap.

Enligt förslaget ges inte skydd åt all kunskap som hålls hemlig, utan enbart åt sådan som har ett värde. Näringsidkaren skall inte kunna skaffa sig skydd för allmänt känd kunskap, som ingen är beredd att betala för, genom att hålla den hemlig. I den föreslagna lagtexten har kravet på att kunskapen skall ha marknadsvärde uttryckts på ett annat sätt: röjandet av hemligheten skall vara ägnat att medföra skada för näringsidkaren.

Ibland har en näringsidkare A hand om kunskap för en annan näringsidkares B räkning. Det kan t. ex. sammanhålla med att A är en teknisk konsult som har åtagit sig att lösa vissa problem åt B. Det framgår av den föreslagna lagtexten att det i ett sådant fall räcker att ett röjande är ägnat att medföra skada för den näringsidkare som har anförtrott den andre hemligheten.

Företagsspioneri (2 §)

Grova angrepp på en näringsidkares företagshemligheter är ofta straffbara redan enligt gällande bestämmelser i brottsbalken eller i datalagen. Den som olovligen tar sig in i en fabrik eller på ett kontor och bereder sig tillgång till en näringsidkares företagshemligheter kan göra sig skyldig till t. ex. stöld, olaga intrång eller olovlig avlyssning. Den som olovligen bereder sig tillgång till en ADB-upptagning, kan dömas för dataintrång.

Trots att således många tänkbara förfaranden är straffbelagda redan nu, föreslår utredningen en särskild straffbestämmelse mot företagsspioneri. Utredningen finner det angeläget att täcka in alla straffvärda förfaranden. Dessutom är det viktigt att rikta uppmärksamheten mot grova angrepp på företagshemligheter och stämpla dem som särskilt straffvärda.

Följande är enligt utredningens förslag straffbart som företagsspioneri:

- intrång eller tillgrepp,
- avlyssning, avläsning, avbildning, kopiering eller undersökning,
- vilseledande eller erbjudande om otillbörliga förmåner eller
- annan handling av liknande slag,

varigenom gärningsmannen obehörigen bereder sig tillgång till en företagshemlighet.

För att brottet skall vara fullbordat krävs att gärningsmannen utnyttjar eller röjer hemligheten. Straffet för företagsspioneri har satts till böter eller fängelse i högst två år. Även försök eller förberedelse till brottet skall kunna bestraffas.

Några exempel på fall där företagsspioneri skulle föreligga enligt utredningens förslag:

En anställd tar sig in i en verkstad dit han inte har tillträde och stjälar en

prototyp till en båtmotor, som han sedan överlämnar till en konkurrent.

En utomstående person läser på en egen skärm av kommersiell information som passerar ett företags dator ("datorn läcker"). Han använder sedan informationen i egen rörelse och vinner därigenom konkurrensfördelar.

En konkurrent lurar till sig uppgifter om en vara under förespeglning att han tänker köpa den. Han sätter sedan i gång tillverkning av motsvarande produkt.

Missbruk av företagshemlighet (3-6 §§)

Företagsspioneri innebär enligt 2 § i utredningens förslag ett angrepp på en företagshemlighet från en utomstående persons sida. En annan typ av angrepp är när någon har anförtratts en företagshemlighet och sedan utnyttjar eller röjer denna på ett sätt som avviker från vad som var avsett. Ett sådant förtroendemissbruk har utredningen kallat missbruk av företagshemlighet.

Missbruk av företagshemlighet är enligt utredningens mening i allmänhet inte lika allvarligt som företagsspioneri. Ofta finns goda möjligheter att komma tillrätta med situationen utan att man behöver tillgripa alltför stränga påföljder. Utredningen anser därför att missbruk av företagshemlighet normalt inte skall behöva följas av straff. Straffpåföljd har dock ansetts nödvändig i fall av missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse. En av utredningen företagen fältundersökning har nämligen visat att det i sådana relationer förekommer missbruk i en utsträckning som inte kan tolereras. Detta gäller t. ex. vid anbudsförfaranden.

Utredningen föreslår följaktligen, att en näringsidkare som obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet, som han har fått del av i förtroende i samband med ett anbudsförfarande, en affärsförhandling eller annars i en affärsförbindelse, skall kunna straffas om gärningen är uppsåtlig.

Straffskalan sätts dock väsentligt lägre än för företagsspioneri, nämligen till böter eller fängelse i högst sex månader. Dessutom skall åtal enligt förslaget förutsätta angivelse av målsäganden eller skall det prövas om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detta sammanhänger med att frekvensen av missbruk och toleransen mot detta växlar från bransch till bransch.

Den föreslagna paragrafen om missbruk av företagshemligheter i affärsförbindelse (3 §) täcker handlingar som företas i samband med förhandlingar mellan näringsidkare eller när avtal redan har slutits om t. ex. köp, entreprenad eller licens. Dessutom skall vissa uppdragsavtal falla under den föreslagna regeln. Det gäller då uppdragsförhållandet är att anse som en affärsförbindelse, t. ex. då uppdragstagaren är en kvalificerad konsult, en advokat eller en revisor.

Den typ av angrepp på företagshemlighet som förefaller vanligast är att en anställd obehörigen använder eller röjer sin arbetsgivares hemligheter. För att skapa skydd häremot föreslår utredningen att en anställd som i förtroende eller annars inom ramen för sin anställning har fått del av en företagshemlighet hos arbetsgivaren och obehörigen utnyttjar eller röjer denna, skall ersätta arbetsgivaren dennes skada. Skadeståndsskyldighet förutsätter att den anställde handlar uppsåtligt eller vårdslöst (4 § första stycket).

Den föreslagna regeln avses lagfästa en viktig beståndsdel av den

anställdes lojalitetsplikt mot arbetsgivaren. Vid brott mot lojalitetsplikten brukar arbetsrättsliga påföljder aktualiseras, t. ex. uppsägning eller avsked från anställningen. De möjligheter till straffpåföljd som finns enligt IKL, utnyttjas däremot sällan i praktiken. Bl. a. med hänsyn härtill har det ansetts tillräckligt att i den föreslagna regeln bestämma påföljden till skadestånd.

I vissa fall, då det gäller missbruk av företagshemligheter av anställda i höga och speciellt känsliga positioner anser utredningen dock att straff bör komma i fråga. Denna synpunkt tillgodoses redan i dag och föreslås även i fortsättningen kunna tillgodoses genom reglerna om trolöshet mot huvudman i 10 kap. 5 § brottsbalken. Utredningen föreslår en mindre ändring i detta lagrum, så att detta kan träffa, förutom höga befattningshavare med ekonomifunktion, även vissa tekniker. Ändringen berör både anställda och uppdragstagare.

Enligt IKL gäller, att de anställdas straff- och skadeståndsansvar för missbruk av anförtrodda företagshemligheter om dessa inte bärs upp av en s. k. teknisk förebild upphör i och med anställningen. Utredningen ansluter sig till huvudprincipen att handlingar som begåtts efter anställningens upphörande inte skall vara ansvarsgrundande. Genom en sådan regel underlättas rörligheten på arbetsmarknaden. Liksom tidigare bör det tillåtas att arbetsgivare och anställd avtalar om ett längre gäende ansvar. Dessutom menar utredningen att det är befogat med ett ytterligare undantag för fall där den anställde efter anställningen på ett särskilt klandervärt sätt utnyttjar eller röjer den förre arbetsgivarens hemligheter. I enlighet härmed föreslår utredningen, att en anställd inte skall kunna bli skadeståndsskyldig för en handling som företas efter anställningens upphörande, såvida inte annat har överenskommit eller den anställde har handlat särskilt otillbörligt mot arbetsgivaren (4 § andra stycket).

Som framgått skall alltså enligt förslaget arbetsgivaren och den anställde kunna överenskomma om ansvar för missbruk av företagshemlighet efter anställningens slut. Ett oskäligt avtal av denna typ kan jämkas enligt reglerna i 36 och 38 §§ avtalslagen. Enligt utredningens mening ger en sådan jämningsmöjlighet inte tillräckligt skydd. Efter mönster i arbetsrättslig lagstiftning föreslår utredningen därför en bestämmelse som innebär att en överenskommelse om ansvar efter anställningstidens slut endast får träffas med stöd av kollektivavtal som på arbetstagsidans har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation. En arbetsgivare skall enligt bestämmelsen kunna tillämpa avtalet även på anställd som inte är medlem i den avtalsslutande organisationen, men som sysselsätts i arbete som avses med avtalet. Från regeln om kollektivavtalsstöd undantas dock en anställd som har företagsledande ställning eller själv eller genom närstående äger betydande andel i det företag där han är anställd (5 § första-tredje stycket). Den sist nämnda undantagsregeln sammanhänger med att t. ex. verkställande direktörer eller delägare som själva arbetar i rörelsen ofta har sådana anställningsvillkor att en reglering i kollektivavtal inte förefaller ändamålsenlig.

Vad gäller det andra fallet då en anställd skall kunna bli skadeståndsskyldig för handlande efter anställningens upphörande, krävs alltså att den anställde har förfarit särskilt otillbörligt mot arbetsgivaren. Det kan t. ex. vara en anställd som under sin anställning systematiskt har samlat dokument.

som han efter anställningens slut använder i en egen rörelse i konkurrens med den f. d. arbetsgivaren.

S. k. jämställda uppdragstagare – sådana som har en ställning jämförbar med anställda i enlighet med 1 § andra stycket medbestämmandelagen, MBL – skall enligt utredningens förslag behandlas enligt de regler som gäller för anställda (5 § fjärde stycket).

I förslaget avrundas slutligen bestämmelserna om missbruk av företagshemlighet med en uppsamlingsbestämmelse om skadeståndsansvar för förtroendemissbruk i andra fall än som tidigare upptagits. Den skall endast tillämpas då reglerna om missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse eller i anställningsförhållande inte är tillämpliga. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan den som i förtroende har fått del av en företagshemlighet och obehörigen utnyttjar eller röjer denna dömas att erlagga skadestånd om handlingen är uppsåtlig eller vårdslös (6 §).

Den sist angivna bestämmelsen träffar missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse som inte är uppsåtligt. Vidare bör enligt utredningen förtroendemissbruk av okvalificerade uppdragstagare kunna omfattas av regeln. Den bör också kunna användas vid förtroendemissbruk i hyres- och depositionsförhållanden.

Övriga angrepp på företagshemligheter

En effektiv reglering av angrepp på företagshemligheter kräver att man ingriper även mot sådant obehörigt utnyttjande eller röjande av företagshemligheter som beror på någon annans föregående rättsstridiga angrepp. Dessa "hälerifall" beaktar utredningen dels i anslutning till de straffbara förfarandena företagsspioneri och missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse och dels i en särskild uppsamlingsbestämmelse. I den föreslagna bestämmelsen om företagsspioneri ingår sålunda en bestämmelse, att den som obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som han fått del av genom annans företagsspioneri, skall dömas till samma straff som för företagsspioneri om hans gärning är uppsåtlig. En motsvarande regel mot uppsåtligt "häleri" och med samma påföljd som huvudbrottet föreslås för missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse (2 § andra stycket och 3 § andra stycket).

"Häleri" efter skadeståndsgrundande missbruk av företagshemlighet skall enligt utredningens mening följas av skadestånd. Detta möjliggörs genom den uppsamlingsbestämmelse som utredningen föreslår. Enligt denna skall den som på otillbörligt sätt bereder sig tillgång till, utnyttjar eller röjer en företagshemlighet ersätta uppkommen skada om handlingen är uppsåtlig eller vårdslös (7 §).

Den nu angivna uppsamlingsbestämmelsen kan också täcka sådana angrepp på företagshemligheter som är otillbörliga utan att förutsättningarna för företagsspioneri är uppfyllda. Som exempel kan nämnas vissa fall av systematisk utfrågning av anställda eller överköp av anställda. Genom paragrafen ges vidare möjlighet för skadeståndstalan direkt mot konkurrenter i särskilt otillbörliga situationer. Utredningen understryker dock att den föreslagna bestämmelsen skall användas med försiktighet. Det får inte komma i fråga att hindra en näringsidkare att använda kunskap bara för att en annan näringsidkare håller denna hemlig.

I situationer som ligger nära angrepp på företagshemligheter, såsom intrång i patent eller varumärke, har det visat sig, att beräkningen av skadestånd ofta bereder bekymmer och att ersättningarna kan bli oproportionerligt låga. Utredningen föreslår med hänsyn till detta en särskild paragraf om skadeståndsberäkning, som inte skall tillämpas annat än om storleken av skadan inte kan visas. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall skadan i sådant fall anses uppgå till gängse vederlag vid tiden för angreppet för att nyttja den angripna hemligheten (licensavgift). Som alternativ anvisar den föreslagna lagtexten kostnaden vid samma tidpunkt för att förvärva eller utveckla hemligheten (8 §).

Vidare föreslås en regel om preskription av skadeståndstalan. Enligt denna får talan endast avse skada under de fem senaste åren innan talan väcktes (9 §). Motsvarande regel finns bl. a. i 58 § tredje stycket patentlagen.

Förbud (10–12 §§)

Vitesförbud har på senare tid blivit en alltmer använd metod i civilrättslig lagstiftning. Den har visat sig mycket effektiv. Just när det gäller skydd för företagshemligheter har förbudsinstrumentet kommit att spela en mycket stor roll i USA. Utredningen har därför föreslagit regler om förbud.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan var och en, som på grund av ett inträffat rättsstridigt angrepp på företagshemlighet kan dömas till straff eller skadestånd enligt den föreslagna lagen, såvitt det finnes skäligt, förbjudas att utnyttja eller röja hemligheten. Förbudet skall vara tidsbegränsat och förenas med vite om det inte av särskilda skäl är obehövt. I paragrafen anges också bestämmelser om talerätt och utdömande av vite (10 §).

Den som har visat sannolika skäl för sin talan i mål om förbud kan utverka förbud att gälla till dess talan slutligen har avgjorts. För sådant interimistiskt förbud krävs, att det skäligen kan befaras att motparten utnyttjar eller röjer den företagshemlighet som har angripits (11 §).

Den som har överträtt ett vitesförbud får inte dömas till straff för gärning som omfattas av förbudet (12 §).

Inlösen och säkerhetsåtgärder (13–15 §§)

Utredningen föreslår bestämmelser som gör det möjligt för domstol att vid angrepp på företagshemlighet efter skälighet förordna att angriparen mot lösen skall lämna över egendom som är bärare av företagshemligheten till den som har drabbats av angreppet. I stället för inlösen kan domstolen förordna om att sådan egendom skall förstöras, ändras, eller att annan åtgärd skall vidtas med den till förebyggande av missbruk. Slutligen anges att sådan egendom som nu nämnts i vissa fall kan tas i beslag i enlighet med allmänna regler om beslag i brottmål. Reglerna har i stor utsträckning sin förebild i den nya lydelsen av 55 § upphovsrättslagen.

Enligt utredningens mening finns det ingen möjlighet att sammanjämka de regler som gäller för en privat respektive offentligt anställd när det gäller angrepp på företagshemligheter. Sekretesslagens och IKL:s regelsystem är för olikartat uppbyggda.

Utredningen föreslår därför att bestämmelserna i den föreslagna lagen tillämpas på offentligt anställda – och övriga personkategorier enligt 1 kap. 6 § sekretesslagen – endast såvitt gäller företagsspioneri. I övrigt skall sekretesslagen och bestämmelserna om brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken gälla.

Det sagda innebär alltså att de privatanställdas tystnadsplikt regleras i den föreslagna lagen om skydd för företagshemligheter, medan de offentliga funktionärernas tystnadsplikt regleras av sekretesslagen och brottsbalken. De skillnader som därvid uppstår mellan olika kategorier av anställda får enligt utredningens mening accepteras.

Ändring i datalagen

Enligt 21 § datalagen är dataintrång subsidiärt till brottsbalksbrotten. Utredningen föreslår att nämnda lagrum skall ändras så att detsamma gäller även i förhållande till företagsspioneri och missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse.

1. Förslag till Lag om skydd för företagshemligheter

Härigenom föreskrivs följande.

Företagshemlighet

1 § Med företagshemlighet avses i denna lag kunskap i en näringsidkares rörelse, som näringsidkaren håller hemlig, och vars röjande är ägnat att medföra skada för näringsidkaren eller för annan näringsidkare som har anförtrott honom hemligheten.

Företagsspioneri

2 § Den som obehörigen bereder sig tillgång till en företagshemlighet genom

1. intrång eller tillgrepp,
  2. avlyssning, avläsning, avbildning, kopiering eller undersökning,
  3. vilseledande eller erbjudande om otillbörliga förmåner eller
  4. annan handling av liknande slag som i 1-3
- samt utnyttjar eller röjer hemligheten döms, där gärningen är uppsåtlig, för företagsspioneri till böter eller fängelse i högst två år.

Den som utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som han har fått del av till följd av gärning enligt första stycket döms, där gärningen är uppsåtlig, till straff som där sägs.

Vid försök och förberedelse gäller vad som föreskrivs i 23 kap. brottsbalken.

Missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse

3 § Näringsidkare som obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som han i förtroende har fått del av i samband med anbudsförfarande, affärsförhandling eller annars i affärsförbindelse döms, där gärningen är uppsåtlig, för missbruk av företagshemlighet i affärsförbindelse till böter

eller fängelse i högst sex månader.

Den som obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som han har fått del av till följd av gärning enligt första stycket döms, där gärningen är uppsätlig, till straff som där sägs.

Åtal för brott som sägs i första och andra styckena får endast väckas av åklagare om en målsägande anger det till åtal eller åtal finnes påkallat från allmän synpunkt.

Missbruk av företagshemlighet i anställningsförhållande

4 § Anställd som i förtroende eller annars inom ramen för anställningsförhållandet har fått del av en företagshemlighet hos arbetsgivaren och obehörigen utnyttjar eller röjer denna skall, där handlingen är uppsätlig eller vårdslös, ersätta arbetsgivaren dennes skada.

Vad som sägs i första stycket skall inte gälla handling som företas efter anställningens upphörande, såvida inte annat har överenskommit eller den anställda har handlat särskilt otillbörligt mot arbetsgivaren.

5 § En överenskommelse om ansvar för anställd efter anställningstidens slut enligt 4 § andra stycket får, om inte annat följer av vad som nedan i tredje stycket sägs, endast träffas med stöd av kollektivavtal som på arbetstagar- sidan har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation.

En arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal enligt första stycket får tillämpa avtalet även på anställd som inte är medlem av den avtalsslutande organisationen, men som sysselsätts i arbete som avses med avtalet.

Vad som sägs i första och andra styckena om kollektivavtalsstöd gäller inte anställd som har företagsledande ställning eller som själv eller genom närstående äger betydande andel i det företag där han är anställd.

Som anställd anses i 4 § och 5 § även sådan uppdragstagare som anges i 1 § andra stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Missbruk av företagshemlighet – uppsamlingsregel

6 § Den som i annat fall än i 3 § eller 4–5 §§ sägs i förtroende har fått del av en företagshemlighet och obehörigen utnyttjar eller röjer denna skall, där handlingen är uppsätlig eller vårdslös, ersätta uppkommen skada.

Övriga angrepp på företagshemlighet – uppsamlingsregel

7 § Den som i annat fall än i 2–4 §§ och 6 § sägs på ett otillbörligt sätt bereder sig tillgång till, utnyttjar eller röjer en företagshemlighet skall, där handlingen är uppsätlig eller vårdslös, ersätta uppkommen skada.

Skadestånd

8 § Vid beräkning av den skada som en näringsidkare har lidit genom ett sådant rättsstridigt angrepp på företagshemlighet som avses i denna lag skall skadan, om inte annat kan visas, anses uppgå till gängse vederlag vid tiden för angreppet att nyttja den angripna hemligheten eller till kostnaden vid denna tidpunkt för att förvärva eller utveckla hemligheten.

9 § Talan om ersättning enligt denna lag får avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

Prop. 1987/88: 155
Bilaga 2

Förbud

10 § Har någon rättsstridigt angripit en företagshemlighet på sätt som sägs i denna lag får domstol, såvitt det finnes skäligt, förbjuda den som på grund av angreppet kan dömas till straff eller skadestånd enligt denna lag att utnyttja eller röja hemligheten. Förbud skall vara tidsbegränsat. Det skall förenas med vite om detta inte av särskilda skäl är obehövt.

Talan om förbud får föras av den näringsidkare som har drabbats av angrepp enligt första stycket. Då någon har gjort sig skyldig till brott enligt 2 § eller 3 §, får talan även föras av åklagare, i fall som avses i 3 § dock endast om det är påkallat från allmän synpunkt. I samband med åtal för brott enligt 2 § eller 3 § får talan föras om förbud.

Talan om utdömmande av vite förs av den som har ansökt om förbudet eller av näringsidkare som enligt andra stycket är berättigad att föra talan om förbud. I samband med talan om utdömmande av vite får talan föras om nytt förbud.

11 § Har käranden i mål om förbud enligt 10 § visat sannolika skäl för sin talan och kan det skäligen befaras att motparten utnyttjar eller röjer den företagshemlighet som har angripits, får förbud meddelas för tiden till dess talan slutligt har avgjorts.

Reglerna i 15 kap. 5 § och 6 § rättegångsbalken äger motsvarande tillämpning.

12 § Den som har överträtt vitesförbud får inte dömas till straff enligt denna lag för gärning som omfattas av förbudet.

Inlösen och säkerhetsåtgärder

13 § Har någon rättsstridigt angripit en företagshemlighet på sätt som sägs i denna lag får domstol, såvitt det finnes skäligt, förordna att handling eller föremål som är bärare av företagshemligheten skall mot lösen överlämnas till den som har drabbats av angreppet.

Talan om inlösen enligt första stycket förs av den som har drabbats av angreppet.

14 § I stället för att förordna om inlösen enligt 13 § får domstol besluta att egendom som där avses skall, såvitt det finnes skäligt, förstöras eller ändras eller att annan åtgärd skall vidtagas med den till förebyggande av missbruk. Vad som nu har sagts skall inte gälla där förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk skall beslutas enligt 36 kap. brottsbalken.

Talan om åtgärd enligt första stycket förs av den som har drabbats av angreppet. Talan om sådan åtgärd får även, då någon har gjort sig skyldig till

brott enligt 2 § eller 3 § föras av åklagare, i fall som avses i 3 § dock endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

Prop. 1987/88: 155
Bilaga 2

15 § Egendom som kan bli föremål för inlösen enligt 13 § eller åtgärd enligt 14 § får, där brott som avses i 2 § eller 3 § skäligen kan anses föreligga, i avvaktan på förordnande om inlösen eller åtgärd, tas i beslag i enlighet med vad som i allmänhet gäller om beslag i brottmal.

Offentligt anställda m. fl.

16 § Bestämmelserna i denna lag skall tillämpas på offentligt anställda och på övriga personer som nämns i 1 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100) endast såvitt gäller sådana angrepp som anges i 2 § om företagsspioneri. I övrigt gäller sekretesslagen och 20 kap. 3 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den . Genom lagen upphävs lagen (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

2. Förslag till Lag om ändring i datalagen (1973:289)

Härigenom föreskrivs i fråga om datalagen (1973:289) att 21 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar eller i register för in sådan upptagning dömes för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar eller i register för in sådan upptagning dömes för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken *eller i lagen (1900:000) om skydd för företagshemligheter.*

För försök eller förberedelse till brott som avses i första stycket dömes till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Skulle brottet, om det hade fullbordats, ha varit att anse som ringa, får dock ej dömas till ansvar enligt vad som nu har sagts.

3. Förslag till Lag om ändring i brottsbalken

Prop. 1987/88: 155
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken att 10 kap. 5 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Om någon, som på grund av förtroendeställning, vare sig det är i allmän eller enskild tjänst, såsom syssloman eller eljest, fått att för annan sköta ekonomisk angelägenhet eller öva tillsyn å skötseln därav, missbrukar behörighet att företräda huvudmannen eller eljest sin förtroendeställning och därigenom skadar huvudmannen, dömes, om gärningen icke är belagd med straff enligt 1–3 §§, för **trolöshet mot huvudman** till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller tillfogat huvudmannen betydande eller synnerligen kännbar skada.

Missbrukar någon, som fått att sköta rättslig angelägenhet för annan, till förfång för huvudmannen sin förtroendeställning, dömes enligt vad i första stycket sägs, ändå att angelägenheten ej är av ekonomisk art.

Missbrukar någon, som fått att sköta rättslig *eller teknisk* angelägenhet för annan, till förfång för huvudmannen sin förtroendeställning, dömes enligt vad i första stycket sägs, ändå att angelägenheten ej är av ekonomisk art.

Denna lag träder i kraft den

4. Förslag till Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100) att 6 kap. 1 § fjärde stycket upphävs.

Denna lag träder i kraft den

Yttrande över utredningens betänkande har avgetts av justitiekanslern, riksåklagaren, hovrätten för Västra Sverige, Stockholms tingsrätt, rikspolisstyrelsen, datainspektionen, försvarets civilförvaltning, försvarets forskningsanstalt, televerket, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, marknadsdomstolen, näringsfrihetsombudsmannen, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, arbetsdomstolen, statens industriverk, styrelsen för teknisk utveckling, datalagstiftningskommittén (Ju 1976:05), sårbarhetsberedningen (Fö 1981:02), Sveriges advokatsamfund, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Kooperationens förhandlingsorganisation (KFO), Stockholms handelskammare, Sveriges industriförbund, Sveriges kemiska industrikontor, Företagareförbundet (SFR), SHIO-Familjeföretagen, Kooperativa förbundet (KF), Läkemedelsindustriföreningen, Representantföreningen för Utländska Farmaceutiska Industrier, Svenska Petroleum Institutet, Svenska patentombudsforeningen, Svenska uppfinnareforeningen, Svenska Industriens Patentingenjörers Förening, Svenska Föreningen för ADB och Juridik, Företagens Uppgiftslämnardelegation och Delegationen för vetenskaplig och teknisk informationsförsörjning.

Yttrande har dessutom inkommit från Näringslivets Delegation för Marknadsrätt.

Riksåklagaren har överlämnat yttranden av överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt samt cheferna för länsåklagarmyndigheterna i Södermanlands län och Västerbottens län.

Kommerskollegium har överlämnat yttrande av Skånes handelskammare.

1 Förslag till

Lag om skydd för företagshemligheter

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Med företagshemlighet avses i denna lag sådan information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom.

Med information förstås både sådana uppgifter som har dokumenterats i någon form, inbegripet ritningar, modeller och andra liknande tekniska förebilder, och enskilda personers kännedom om ett visst förhållande, även om det inte har dokumenterats på något särskilt sätt.

Straff

2 § Den som med uppsåt olovligen bereder sig tillgång till en företagshemlighet skall dömas för *företagsspioneri* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst sex år.

Till ansvar enligt första stycket skall dock inte dömas, om gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

För försök eller förberedelse till företagsspioneri skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

3 § Den som i syfte att obehörigen utnyttja eller röja en företagshemlighet anskaffar denna med vetskap om att den som tillhandahåller hemligheten eller någon före honom har berett sig tillgång till denna genom företagsspioneri skall dömas för *olovlig befatning med företagshemlighet* till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

Till ansvar enligt första stycket skall dock inte dömas, om gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

Skadestånd

4 § Den som gör sig skyldig till brott enligt 2 eller 3 § skall ersätta den skada som uppkommer genom brottet eller genom att han obehörigen utnyttjar eller röjer hemligheten.

5 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos en näringsidkare som han i förtroende har fått del av i samband med en affärsförbindelse med denne skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

6 § En arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos arbetsgivaren som han har fått del av i sin anställning under sådana förhållanden att han insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja den skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

Har förfarandet vidtagits sedan anställningen upphört, gäller första stycket endast om det finns synnerliga skäl.

7 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet obehörigen utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som, enligt vad han inser eller bör inse, har angripits enligt denna lag skall ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande.

8 § Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall inte ådömas någon på grund av överträdelse av 5, 6 eller 7 §.

9 § Vid bestämmande av skadestånd enligt 4–7 §§ för ett angrepp på en näringsidkares företagshemlighet skall hänsyn tas även till dennes intresse av att hemligheten inte obehörigen utnyttjas eller röjs och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

10 § Talan om skadestånd enligt denna lag får avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till talan förlorad.

Vitesförbud

11 § Den som har angripit en företagshemlighet i strid mot denna lag kan av domstol vid vite förbjudas att utnyttja eller röja företagshemligheten.

Talan enligt första stycket förs av den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Sådan talan får föras även i samband med åtal för brott som avses i 2 eller 3 §.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om vitesförbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Den som har överträtt ett vitesförbud får inte dömas till straff för en gärning som omfattas av förbudet.

12 § Ett vitesförbud kan hävas på talan av den som har ålagts förbudet, om ändamålet med förbudet har förlorat sin betydelse.

13 § Om den som har ansökt om vitesförbud enligt 11 § visar sannolika skäl för att en företagshemlighet har angripits i strid mot denna lag och det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta angreppet förringar värdet av företagshemligheten, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har förordnats. Därvid tillämpas 15 kap. 5–8 §§ rättegångsbalken.

I fråga om överklagande av beslut enligt första stycket samt i fråga om handläggningen i högre rätt gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om talan mot beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Inlösen m. m.

14 § Har någon angripit en företagshemlighet i strid mot denna lag, kan domstol förordna att en handling eller ett föremål, som han har i sin besittning och som innefattar hemligheten, skall överlämnas till den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Om det finns skäl för det får domstolen förordna att överlämnandet skall ske mot lösen.

Kan en handling eller ett föremål som innefattar en företagshemlighet inte utan olägenhet överlämnas enligt första stycket, får domstol förordna att handlingen eller föremålet skall förstöras eller ändras eller utsättas för annan åtgärd som är ägnad att förebygga missbruk. Detta gäller dock inte om förverkande eller annan åtgärd som är ägnad att förebygga missbruk skall beslutas enligt 36 kap. brottsbalken.

Talan enligt första eller andra stycket förs av den som har utsatts för det rättsstridiga angreppet. Sådan talan får föras även i samband med åtal för brott som avses i 2 eller 3 §.

Prop. 1987/88:155
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989. Genom lagen upphävs lagen (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Bestämmelserna om skadestånd i den lagen tillämpas dock alltjämt i fråga om handlingar som har företagits före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs att 21 § datalagen (1973:289) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar eller i register för in sådan upptagning dömes för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken. Med upptagning avses härvid även uppgifter som är under befordran via elektroniskt eller annat liknande hjälpmedel för att användas för automatisk databehandling.

*Föreslagen lydelse*21 §¹

Den som olovligen bereder sig tillgång till upptagning för automatisk databehandling eller olovligen ändrar eller utplånar eller i register för in sådan upptagning dömes för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken *eller i lagen (1988:000) om skydd för företagshemligheter*. Med upptagning avses härvid även uppgifter som är under befordran via elektroniskt eller annat liknande hjälpmedel för att användas för automatisk databehandling.

För försök eller förberedelse till dataintrång döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Skulle brottet, om det hade fullbordats, ha varit att anse som ringa, får dock inte dömas till ansvar enligt vad som nu har sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

¹ Senaste lydelse 1986:122.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100) ·
dels att nuvarande 1 kap. 11 § skall betecknas 1 kap. 12 §,
dels att nya 1 kap. 12 § och 6 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 1 kap. 11 §, av följande lydelse

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 kap.

11 §

I brottsbalken finns bestämmelser om ansvar för den som bryter mot förbud enligt denna lag att röja eller utnyttja uppgift och för den som bryter mot förbehåll som har uppställts med stöd av lagen vid utlämnande av uppgift.

I fråga om tystnadsplikt beträffande företagshemligheter finns bestämmelser som är tillämpliga utöver föreskrifterna om sekretess i denna lag.

12 §

I brottsbalken finns bestämmelser om ansvar för den som bryter mot förbud enligt denna lag att röja eller utnyttja uppgift och för den som bryter mot förbehåll som har uppställts med stöd av lagen vid utlämnande av uppgift. Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall dock inte följa ifall någon, vars anställning hos en myndighet har upphört, röjer eller utnyttjar uppgifter i strid mot 6 kap. 1 §.

6 kap.

1 §¹

Sekretess gäller i myndighets affärsverksamhet för uppgift om myndighetens affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att någon som driver likartad rörelse gynnas på myndighetens bekostnad om uppgiften röjs. Under motsvarande förutsättning gäller sekretess hos myndighet för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos bolag, förening, samfällighet eller stiftelse som driver affärsverksamhet och vari det allmänna genom myndigheten utövar ett bestämmande inflytande eller bedriver revision. Sekretessen hos en myndighet som bedriver sådan revision gäller dock inte, om uppgiften ingår i beslut av myndigheten.

Har uppgift, för vilken sekretess gäller enligt första stycket, lämnats till annan myndighet, gäller sekretessen också där. Sekretessen gäller dock inte, om uppgiften ingår i beslut av den mottagande myndigheten.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

¹ Senaste lydelse 1987:520.

För den vars anställning hos myndigheten har upphört gäller förbudet enligt första stycket att röja eller utnyttja uppgift endast i den utsträckning som följer av 3 § andra stycket lagen (1931:152) med vissa bestämmelser om illojal konkurrens.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 februari 1988 ..	8
1 Inledning	8
2 Allmän motivering	8
2.1 Allmänna utgångspunkter	8
2.2 Begreppet företagshemlighet	12
2.3 Företagsspioneri	13
2.4 Arbetstagares missbruk av företagshemligheter	17
2.5 Missbruk av företagshemligheter som har anförtrots i affärs- förbindelser m. m.	21
2.6 Ansvar i andra fall	23
2.7 Bestämmande av skadestånd	26
2.8 Vitesförbud	27
2.9 Säkerhetsåtgärder	29
2.10 Offentliga funktionärer	29
2.11 Ikraftträdande m. m.	33
2.12 Kostnader	33
3 Upprättade lagförslag	33
4 Specialmotivering	34
4.1 Lag om skydd för företagshemligheter	34
4.2 Lag om ändring i datalagen (1973:289)	53
4.3 Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	54
5 Hemställan	55
6 Beslut	55
Utdrag ur lagrådets protokoll den 21 mars 1988	56
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1988	63
Bilaga 1 Sammanfattning av utredningens betänkande	65
Bilaga 2 Utredningens lagförslag	72
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna	77
Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag	78